

KVLO

www.kvlo.nl

KONINKLIJKE VERENIGING VAN LERAREN LICHAMELIJKE OPVOEDING

LICHAMELIJKE OPVOEDING

6

Jaargang 95

18 MEI 2007

TOPIC: BEWEGEN EN SPORT IN HET MBO

ATTRACTIEF HANDBAL SPELEN

ACTUELE THEMA'S IN HET BEWEGINGSONDERWIJS

MAATSCHAPPELIJKE STAGES

SCHELDE INTERNATIONAL WORDT SCHELDE SPORTS

Schelde International gaat verder onder de naam **Schelde Sports**.

Na 115 jaar komt er een einde aan een vertrouwde naam en profileren wij al onze activiteiten voortaan onder een vernieuwde naam.

Schelde Sports geeft krachtig aan waarmee wij ons bezig houden: het produceren en leveren van allerlei **sport-, gymnastiek- en turntoestellen**.

Schelde Sports

Superior by design

Schelde Sports is dé leverancier voor gymnastiek, balsporten en atletiek.

SCHELDE SPORTS - Olympiastraat 2 - 4462 GG Goes

www.scheldesports.nl

Geïnteresseerd?

Ik ontvang graag informatie over:

☐ klim en klautertoestellen

☐ overig, te weten:

Bedrijf: _____

Naam: _____

MV

Functie: _____

Adres: _____

☐ inrichting sportzalen

☐ Graag ontvang ik de catalogus van Schelde Sports

PC / Plaats: _____

Tel nr.: _____

Email: _____

Fax of stuur deze strook naar

Schelde Sports - Antwoordnummer: 323 - 4460 VB Goes

Tel.: 0113 - 315100 Fax.: 0113 - 315110

TOPIC

EN VERDE

PRAKTIJK

RUBRIEKE

INHOUD

TOPIC

TOPIC: BEWEGEN EN SPORT IN HET MBO

Op vele fronten wordt de boodschap verkondigd dat we meer moeten bewegen. De tijd zit dus mee. Dat geldt ook voor het mbo. Nog niet alle mbo-instellingen zijn zover, maar bewegen en sport wordt op steeds meer instituten aangeboden nadat het in de jaren '80 van de vorige eeuw was wegbezuinigd. Hoe is de stand van zaken op dit moment? Wat wordt er gedaan om bewegen en sport verder te stimuleren? Vragen waarop u in dit topic een antwoord krijgt.

0 6 | BEWEGEN EN SPORT TERUG IN HET MBO?! *Bert Boetes*

1 0 | DE PLEK VAN BEWEGEN EN SPORT IN HET MBO *Paul Duijvestijn*

1 4 | OP WEG NAAR SPORTACTIEVE MBO-INSTELLINGEN *Paul Steehouder*

EN VERDER

3 2 | Vakontwikkeling: is die er wel? / *Edwin Timmers*

3 5 | Actuele thema's in het bewegingsonderwijs / *Harry Stegeman*

3 8 | Maatschappelijke stages / *Carolien Daniëls*

4 4 | De scholierentriatlon in augustus 2007 / *Maarten Massink*

PRAKTIJK

2 0 | Tik- en afgooispelen, toetje of hoofdgerecht (3) / *Henk Breukelman*

2 4 | Tuintrampolinespringen (2) / *Tjalling van den Berg en Martin van Wijk*

2 8 | Attractief handbal spelen (1) / *Jeroen Koekoek*

RUBRIEKEN

05 | Eerste pagina

18 | De IRP-praktijk

31 | KVLO-registratie

40 | Bekende Nederlanders over LO: Jos Kusters

42 | Boeken

43 | Gelezen

45 | Afdelingen

46 | Laatste pagina

FOTO OMSLAG: ANITA RIEMERSMA

FOTO OMSLAG PRAKTIJKKATERN: HANS DIJKHOFF

Science, géén fiction

Professionele coaching- en analysesoftware

en de bijbehorende hardware.

Video in de les, Video in mijn les?

Kost mij dat niet te veel tijd? Kunnen leerlingen zelfstandig met video werken? Hoe oud moet je zijn voor effectieve video feedback? Waarom zou ik dat in mijn lessen doen? Kan ik ook voorbeelden afspelen? Mijn school kan dat nooit betalen! Kan ik plaatjes en tekeningen over de video heen leggen? Hoef ik nooit meer een tape heen en weer te spoelen? Kan ik elk moment van de les achteraf vastleggen?

Kan ik gelijktijdig opnames maken en afspelen???
Dus ik kan met één leerling kijken terwijl de anderen door oefenen en opgenomen worden...en dát zie ik dan ook? Altijd? Dat geloof ik niet.

siliconCOACH timeWARP 2

Dat is misschien wel handig

Neem contact op.

Distributie Nederland, België en Duitsland: Visualcoach, Karolusgouden 20, 2353TA Leiderdorp
servicelijn: +316 41767989, info@visualcoach.nl, www.visualcoach.nl

WWW.VISUALCOACH.NL

Lancyr
Elswout
assurantiën & financiën
nva.nl

**Collectief
ziektekosten**

**KVLO
pakket
polis**

[• auto • woonhuis
• aansprakelijkheid
• caravan • doorlopende
reis • etc, etc.]

Met hoge kortingen voor KVLO-leden • Ga naar: **www.KVLOverzekeringsen.nl**

Contactpersonen: Willem Broertjes & Eveline Balk
wbroertjes@elswoutgroep.nl & ebalk@elswoutgroep.nl

Lancyr Elswout
Zijlweg 314
2015 CP Haarlem
Postbus 2121
2002 CC Haarlem

Telefoon 023 - 751 00 00
Fax 023 - 751 00 01
E-mail info@elswoutgroep.nl
Internet www.elswoutgroep.nl
K.v.K. nr. 34170831

COLOFON

Redactie:
Hans Dijkhoff (hoofdredacteur)
Maarten Massink (praktijkredacteur)
Jacqueline Tangelder (redactiemedewerkster)
Redactieraad:
Harry Stegeman (vz), Hilde Bax, Henk Breukelman, Marianne van Bussel, Bert Boetes, Lars Borghouts, Danny van Dijk, Ernst Hart, Maarten Massink, Chris Mooij, Eric Pardon, Jorg Radstake. Redactieadres: KVLO, Postbus 398, 3700 AJ Zeist, e-mail: redactie@kvlo.nl
Abonnement Lichamelijke Opvoeding: Jaarabonnement € 55,- (buitenland € 80,-) Losse nummers € 3,- (excl. verzendkosten)
Handelsadvertenties: Bureau Van Vliet BV, Passage 13-21, Postbus 20, 2040 AA Zandvoort, fax: 023 571 7680 e-mail: zandvoort@bureauvanvliet.com
www.bureauvanvliet.com
Verschijningsdata 2007: 19 jan., 9 feb., 2 maart, 30 maart, 27 april, 18 mei, 15 juni, 6 juli, 24 aug., 14 sep., 5 okt., 26 okt., 16 nov., 7 dec.
Druk: Drukkerij Giethoorn Ten Brink, Postbus 41, 7940 AA Meppel. Tel.: 052 285 5111.
Vormgeving: FIZZ new media solutions, Stationsweg 44a, 7941 HC Meppel. Tel.: 052 224 6162.
DTP: Drukkerij Giethoorn Ten Brink. Aanbieding en plaatsing van teksten en foto's houdt tevens mogelijk gebruik op de KVLO-website in, uiteraard met vermelding van auteur en foto-graaf. Overname van artikelen is alleen toegestaan met bronvermelding en na goedkeuring van de auteur. De redactie is verantwoordelijk voor de samenstelling. Niet alle artikelen behoeven de (volledige) instemming van de redactie te hebben.
Mededelingen vanwege de vereniging en artikelen, die het beleid van de vereniging raken, zijn voor verantwoordelijkheid van het hoofdbestuur.
Dagelijks bestuur KVLO: G. van Driel, voorzitter mw. drs. B. Zandstra, secretaris mw. M. G. van Bussel, penningmeester H.K. Evers e-mail: bestuur@kvlo.nl
Ledenadministratie: abonnementen en personeelsadvertenties: KVLO, Postbus 398, 3700 AJ Zeist. fax: 030 691 2810 e-mail: ledenadm@kvlo.nl site: www.kvlo.nl Opzeggingen dienen aangetekend te geschieden vóór 1 december van het lopende jaar (kandidaatleden vóór 1 augustus). De opzeggingen worden door de KVLO bevestigd. Contributie KVLO: zie de website of neem contact op met onze ledenadministratie
ISSN-nummer: 0024-2810
Telefoon: ledenadministratie 030 693 7676, algemeen 030 692 0847.
Secretariaat Thomas Groepering: Drs F. Huijboom, P. Potterstraat 26, 5143 GX Waalwijk, tel.: 041 633 3022, e-mail: fred.huijboom@vwx.nl
Bezoekadres: Zinzendorfflaan 9.
De afdeling rechtspositie is dagelijks bereikbaar van 12.30 tot 16.30 uur 030 693 7678 e-mail: irp@kvlo.nl

GEBREK AAN REGIE SCHEPT CHAOS ROND BEVOEGD- HEID GROEPSLERKRACHT

EEERSTE PAGINA
DOOR GERT VAN DRIEL

Regelmatig worden in onderwijsbladen vragen gesteld bij de 'nieuwe' bevoegdheidsregeling voor groepsleerkrachten. In het bijzonder de regelingen rond de post-hbo-opleiding, die afgestudeerde groepsleerkrachten kunnen volgen om de bevoegdheid tot het geven van lichamelijke opvoeding aan de groepen 3 tot en met 8 te behalen, moeten het daarbij ontgelden. Daarmee lijkt de kwaliteitsslag die beoogd was met deze maatregelen al bij voorbaat te mislukken. Eerst enkele feiten.

Na meerdere schriftelijke vragen van Tweede Kamerleden over de gebrekkige kwaliteit van het bewegingsonderwijs in het basisonderwijs, gekoppeld aan de overladenheid van het opleidingsprogramma van de pabo, werd in 2001 met een unanieme meerderheid een (wets)voorstel aangenomen dat regelde dat de initiële pabo-opleiding zich zou concentreren op het geven van bewegingsonderwijs aan de groepen 1 en 2. De opleiding van groepsleerkrachten voor het lesgeven aan groepen 3 tot en met 8 zou worden ondergebracht in een aparte post-hbo-opleiding.

De gedachte achter dit wetsvoorstel was dat de beschikbare tijd binnen de pabo besteed moest worden aan het kunnen begeleiden van de jongste leerlingen in hun bewegingsontwikkeling. De lessen zouden dan worden gegeven door de eigen groepsleerkracht, terwijl vanaf groep 3 de lessen bewegingsonderwijs gegeven moesten worden door een vakspecialist. Door het aanstellen van een ALO-opgeleide als vakleerkracht of door tenminste één van de groepsleerkrachten een specialisatie te laten volgen in het bewegingsonderwijs kon worden voorzien in de bedoelde specialist. Door het ministerie van Onderwijs werd aan de SLO de opdracht gegeven tot het doen van voorstellen voor beide opleidingstrajecten.

Door deze groep (commissie Donkers) werden in overleg met opleidingsdeskundigen van pabo's, ALO's en het afnemende werkveld voorstellen gedaan voor de inhoud van het initiële deel van het opleidingsprogramma en voor een aparte leer-gang in een postinitieel traject. Voorstellen voor organisatie en positionering van beide trajecten en voor kwaliteitsborging. De voorstellen op het punt van de inhoud van de leergang zijn overgenomen door een stuurgroep onder auspiciën van de HBO Raad, afdeling pabo en in 2003 landelijk akkoord bevonden. Echter veel van de aanbevelingen op het punt van organisatie en kwaliteitsborging zijn niet overgenomen. In de verdere uitvoering zijn vervolgens op ten minste drie niveaus grote fouten gemaakt.

- 1 De toenmalige minister van onderwijs wenste geen extra middelen aan te wenden voor de gevraagde kwaliteitsimpuls. Dit betekent dat de 'leergang' de status van niet-bekostigd onderwijs kreeg. Voor cursisten betekent dit dat zij als beginnend groepsleerkracht (met begin salaris) voor zeer hoge opleidingskosten komen te staan. Op het punt van vorm en organisatie heeft het ministerie te weinig gestuurd.
- 2 Er zou tussen de opleidingsinstituten afstemming en samenwerking moeten komen om ervoor te zorgen dat zowel in vorm en inhoud er een transparante opleidingsstructuur zou ontstaan. Dit is niet gerealiseerd. Er is maar zeer beperkte samenwerking tussen ALO's en pabo's. En ook met de pabo's onderling is het niet gelukt om tot een eenduidig model te komen. Er zijn inmiddels zoveel varianten van de leergang als er aanbieders zijn.
- 3 Al vanaf 2000 was bij directeuren en besturen van basisscholen duidelijk dat in 2005 groepsleerkrachten zouden afstuderen die niet meer bevoegd zouden zijn voor alle lessen bewegingsonderwijs. Scholen hebben verzuimd om gebruik te maken van beschikbare informatie en personeelsbeleid te ontwikkelen om de gewijzigde situatie het hoofd te kunnen bieden.

Al met al een droevig voorbeeld van mismanagement, dat toont dat zonder regie goede wetgeving zich niet vanzelf vertaalt naar goede praktijk.

Het zijn de studenten van pabo's en vele basisschoolleerlingen die de dupe zijn of dreigen te worden van dit gebrek.

T

BEWEGEN EN SPORT TERUG IN HET MBO?!

Het tij is aan het keren. Aandacht voor het toenemende aantal jongeren met overgewicht, activiteiten van de Alliantie School en Sport, grotere belangstelling van bedrijven voor de gezondheid van werknemers, meer aandacht voor een goed schoolklimaat, het zijn allemaal ingrediënten voor een goede voedingsbodem voor de hernieuwde aandacht voor bewegen in de opleidingsprogramma's van de mbo's.

Door: Bert Boetes

Na jaren van negatieve berichten over de plaats van bewegen en sport in het middelbaar beroepsonderwijs lijkt er in schooljaar 2006-2007 een kentering plaats te vinden. Mede onder invloed van diverse stimuleringsprojecten, zijn er de afgelopen jaren wel enkele goede voorbeelden van mbo-instellingen geweest die bewegen weer een plek in hun opleidingen hebben gegeven, maar over de hele linie was het niet best gesteld met bewegen in de opleidingsprogramma's.

MBO RAAD

Binnen de organisaties voor het mbo is die belangstelling ook groeiende. Sinds 2004 maakt het al meer dan 20 jaar bestaande Platform Bewegen en Sport onderdeel uit van de MBO Raad (voorheen BVE Raad). De KVLO levert een belangrijke bijdrage aan dit Platform door de secretaris deels te faciliteren.

Dat betekent dat een substantieel aantal leden van de MBO Raad het belang van bewegen inziet (26 instellingen ondersteunen het Platform) en dat het thema beter en vaker geagendeerd staat.

Ook van buiten de sector groeit de aandacht voor bewegen in het mbo getuige het feit dat het ministerie van OCW een onderzoek heeft gefinancierd naar de plaats van bewegen in het mbo en de voorbereiding voor een benchmarktraject mogelijk heeft gemaakt. Paul Duijvestijn van het onderzoeksbureau DSP gaat daar in een artikel in dit nummer nader op in. Vervolg van de benchmark zal zijn: het opzetten van een

traject voor certificering van sportactieve mbo-instellingen.

Hierbij is de KVLO ook nauw betrokken.

Het CINOP heeft onderzoek verricht naar de wijze waarop een aantal mbo-instellingen bewegen en sport in haar organisatie heeft verankerd. Dit levert een aantal voorbeelden op van good practice waar andere scholen hun voordeel mee kunnen doen. Paul Steehouder schrijft in dit nummer over de resultaten van dit onderzoek. Het ministerie van VWS heeft via de Alliantie School en Sport het initiatief genomen voor zogenaamde sprintpremies. Dertien scholen hebben geld gekregen om hun plan voor het weer invoeren van bewegen in alle opleidingen te gaan uitvoeren.

NOC*NSF en VWS gaan samen met de MBO Raad een project starten om te komen tot een aantal topsport ROC's en het Kohnstam Instituut van de Universiteit van Amsterdam heeft onderzoek gedaan naar de problemen die talenten en topsporters ondervinden wanneer ze een mbo-opleiding volgen. In dit artikel wordt een overzicht geschetst van een aantal activiteiten die hebben geleid tot bovenstaande initiatieven en wordt ook geschetst welke plannen voor de komende tijd op het programma staan.

Brondocument Leren, Loopbaan en Burgerschap

Probleem rond het verdwijnen van bewegen uit de mbo-opleidingen was het feit dat in de verplichte kwalificatiestructuur (eindtermen documenten) geen verwijzing meer voorkwam naar bewegen. Naar aanleiding van de Conferentie 'bewegen in het mbo' in januari 2006 hebben de toenmalige staatssecretaris Mark Rutte en MBO Raad voorzitter Margo Vliegthart samen gesproken over de mogelijkheden bewegen weer een plek te geven in de opleidingen. Zij hebben de projectgroep 'Herontwerp mbo' opdracht gegeven om bewegen een plaats te geven in het Brondocument *Leren, Loopbaan en Burgerschap*. In dit onlangs door de Minister vastgestelde document staat nu een taakgebied Vitaal Burgerschap, waarin nadrukkelijk gewezen wordt op het feit dat leerlingen activiteiten moeten ondernemen op het gebied van bewegen in het kader van de verant-

woordelijkheid voor hun eigen gezondheid als burger en als werknemer. Dit taakgebied biedt naast enkele andere (maatschappelijke participatie) ankerpunten om programma's voor bewegen en sport in de opleidingen een plaats te geven.

Beïnvloeden van beslissers in de mbo-instellingen

Omdat de mbo-instellingen autonoom zijn met betrekking tot de wijze waarop opleidingen gestalte krijgen, ligt het besluit om bewegen een plaats in opleidingstrajecten te geven bij de scholen. Het is dus zaak om commitment te krijgen voor dit thema bij de beslissers op de scholen. Een van de activiteiten die het platform daartoe heeft ondernomen is het samenstellen van een Nationaal Team Bewegen en Sport in het mbo*. Daarin zitten inmiddels meer dan 60 prominente Nederlanders uit bedrijfsleven, sport, wetenschap, media, onderwijs, maatschappelijke en politieke organisaties, die verklaren dat zij vinden dat bewegen in het mbo een must is. Deze BN-ers hebben op 2 oktober 2006 op een conferentie met vertegenwoordigers van mbo-instellingen (voorzitters en leden van Colleges van Bestuur, leden van het platform bewegen en sport) gesproken over de wijze waarop bewegen weer een plek zou kunnen krijgen op de scholen. Aan het eind van deze bijeenkomst tekenden acht scholen een verklaring dat in hun school in het strategisch beleid is vastgelegd dat bewegen een plaats heeft in alle opleidingen. Elf andere scholen hebben getekend voor de inspanning om binnen een jaar dit item in het

strategisch beleid te zullen opnemen.

Om de discussie op gang te brengen en om meer aandacht voor het thema te generen is in aanloop naar de conferentie een aantal media-activiteiten gestart waarbij leden van het Nationaal Team een rol speelden. Zo heeft in september (in aanloop naar de verkiezingen) een debat plaatsgevonden in de Rode Hoed onder leiding van Hans Prakke (voorlichter SER en oud sportjournalist). Deelnemers aan het debat waren vertegenwoordigers van mbo (Margo Vliegenthart en Piet Boekhoudt, voorzitter CvB Albada College), bedrijfsleven (MKB Nederland), politiek (VVD, PvdA, D66) en sport (Ard Schenk). In de dagbladen zijn artikelen verschenen waarin Ard Schenk, Alexander Rinnooy Kan (voorzitter SER) en Bernard Wientjes (voorzitter VNO/NCW) een lans hebben gebroken voor bewegen in het mbo. Ook in een aantal radioprogramma's is uitgebreid aandacht besteed aan het onderwerp, mede dankzij Gio Lippens van Radio 1 die ook lid is van het Nationaal Team Bewegen en Sport in mbo.

Aandacht voor het thema is ook gevraagd tijdens de Herontwerpmanifestatie voor mbo-instellingen. Leerlingen van het ROC van Amsterdam hebben onder meer de deelnemers aan het bewegen gekregen op muziek. Op een conferentie over leren, loopbaan en burgerschap is via workshops bewegen als onderdeel van deze competenties over het voetlicht gebracht.

* De lijst met namen wie er in het Nationaal team zitting hebben staat op onze site www.kvlo.nl

Het team van prominenten

FOTO: FRANK BARNHOORN

FOTO: FRANK BARNHOORN

Aandacht voor voetbalwedstrijd

Sprintpremies

Tijdens de 2 oktober-conferentie heeft de secretaris-generaal van het ministerie van VWS, Roel Bekker, aangekondigd dat er zogenaamde sprintpremies beschikbaar werden gesteld. In overleg met de directeur van de Alliantie School en Sport (Jos Kusters) is het traject voor deze Sprintpremies uitgezet en zijn criteria vastgesteld op basis waarvan de door scholen ontwikkelde projectplannen konden worden beoordeeld. Alle mbo-instellingen hebben een brief ontvangen waarin hen werd gevraagd een projectplan te schrijven op basis waarvan een sprintpremie kon worden aangevraagd voor 1 december. Op 22 december 2006 hebben de scholen die een aanvraag voor een sprintpremie hebben ingediend, van de Alliantie School en Sport, samen sterker bericht gekregen over het al dan niet toekennen van de premie. In totaal zijn zestien aanvragen ingediend terwijl voor tien scholen geld beschikbaar was. Drie scholen hebben bericht gehad dat hun aanvraag niet is gehonoreerd terwijl voor nog drie scholen aanvullende financiering is gevonden. De volgende scholen hebben een premie van € 50.000,- ontvangen: ROC van Amsterdam, Zadkine, Leeuwenborg, Aventus, ROC Flevoland, ROC Nijmegen, Landstede, ROC Rivor, Deltion College, ROC Midden Nederland. Een premie van € 25.000,- kregen: ROC ter Aa, ROC Zeeland en Grafisch Lyceum Rotterdam.

De scholen zijn direct aan de gang gegaan en moeten de resultaten opleveren voor 1 januari 2008. Intussen worden regel-

matig bijeenkomsten belegd om de voortgang met elkaar uit te wisselen. Op de conferentie Bewegen en sport in het mbo van januari 2008 worden via workshops door de verschillende scholen de resultaten gepresenteerd. Er zullen vijf deskundigheidsbevorderingbijeenkomsten georganiseerd worden, met als doel de kwaliteit van de (school)projectleiders en de door hen uit te voeren activiteiten te waarborgen.

SLO veldaanvraag servicedocument

Om de ontwikkelaars in de mbo-instellingen te helpen met het (structureel) positioneren van bewegen en sport in onderwijsprogramma's zal het servicedocument Bewegen en Sport in het mbo moeten worden uitgewerkt en in een aantrekkelijke vorm worden gepresenteerd. Met het servicedocument is het voor scholen mogelijk om bewegen en sport een plaats te geven in het mbo. De revisie van het servicedocument kan plaatsvinden nu de herziene versie van het brondocument Leren en Burgerschap, waarin voor het eerst een verwijzing staat naar bewegen en sporten in het mbo, is vastgesteld. Alle mbo-instellingen zijn verplicht dit brondocument te gebruiken. Op basis van deze verwijzing zal het servicedocument (dat vrijwillig is te gebruiken door scholen) gereviseerd worden. Zowel voor de inhoudelijke uitwerking en structurering als de vormgeving is externe begeleiding nodig, waarvoor de opdracht is verstrekt aan SLO.

Gekoppeld hieraan zal er een inventarisatie plaatsvinden van voorbeelden van 'good practice'.

TOUR D'HORIZON

Om te illustreren wat er op dit moment op verschillende scholen gebeurt staat hieronder een overzicht van activiteiten waarvan bij de zogenaamde Tour d'Horizon, vast onderdeel van de Platformbijeenkomsten, melding is gemaakt.

ROC Nijmegen maakt bij het verder uitwerken van haar omvangrijke clinicsprogramma gebruik van een door TNO ontwikkelde fittest en heeft een samenwerking gezocht met een zorgverzekeraar.

ROC Mondriaan gaat 5% van de onderwijstijd in de opleidingen besteden aan bewegen en sport.

ROC Aventus biedt vanaf augustus 2007 Sport op maat als verplicht onderdeel binnen alle BOL-opleidingen.

ROC van Amsterdam Hilversum: B&S verplicht in alle opleidingen. Ze organiseren ook het mbo basketbaltoernooi en voetbaltoernooi.

ROC Zeeland: sportplan met bewegen in alle opleidingen is afgerond en draait volop.

ROC van Amsterdam: 8000 eerstejaars moeten binnen twee jaar allemaal bewegen in hun opleiding hebben.

ROC Midden-Brabant: er is een coördinator (0,6 FTE) aangesteld om bewegen en culturele activiteiten in de vrije ruimte te positioneren.

ROC West-Brabant: aanvraag sprintpremie heeft push gegeven. Startnotitie om bewegen in hele ROC weer in te voeren.

Deltion College: Sport expertisecentrum zet dit jaar 8000 klokuren aan bewegingsactiviteiten weg. Komend schooljaar bewegen op het programma voor alle eerstejaars.

ROC Flevoland: Sport in de Opleidings- en Examen Regeling van iedere opleiding opgenomen. De opleiding Sport en bewegen is katalysator, ook voor personeelssport.

ROC Rijn IJssel: intentieverklaring CvB om bewegen weer in alle opleidingen in te voeren. Pilot bij techniek.

AOC Citaverde: participeert als eerste AOC nu in het Platform. Sport voor alle eerstejaars plus topsportopleiding paardensport.

Alfa College: competenties in kader van kwalificatiestructuur worden via bewegen en sport afgevinkt.

ROC van Twente (Almelo): sport op maat draait nu zes jaar volgend jaar 1000 deelnemers. ROC-breed nog geen ontwikkelingen.

ROC Midden Nederland: Bewegen en sport onderdeel strategisch beleid. 5% van de contacttijd. Partner in Fortis marathon met speciale loop voor studenten.

ROC Zadkine: bewegen en sport wordt gefaseerd ingevoerd. Aansluiting bij innovatieprojecten binnen ROC.

Landstede: bewegen en sport is integraal onderdeel van opleidingsprogramma's in nieuwe onderwijsopzet: talentvol ontwikkelen. Sport is profielkenmerk en krijgt gestalte in zes programmalijnen: bewegen in curriculum, sportopleidingen, topsport en onderwijs, sportpartners en netwerken, Landstede Volleybal en Basketbal (eredivisie), personeelssport.

Topsport en onderwijs in het mbo

NOC*NSF heeft bij het ministerie van VWS een projectplan ingediend om te komen tot een structuur van mbo-scholen vergelijkbaar met LOOT in het voortgezet onderwijs. Op basis van door een werkgroep vastgestelde criteria zal een onafhankelijk bureau aan de slag gaan om mbo-LOOT gestalte te geven en een aantal mbo-instellingen te selecteren als Topsport ROC's. De landelijke plannen met betrekking tot talentontwikkeling worden hierbij betrokken en natuurlijk wordt gekeken naar de faciliteiten die ROC's op dit moment al bieden aan topsporters en talenten. VWS financiert het project.

Verder heeft in 2006 een onderzoek plaatsgevonden naar de situatie van topsporters en talenten die hun opleiding aan een mbo-instelling volgen. Hieruit is een aantal aanbevelingen gekomen dat in bovenstaand project wordt meegenomen. Het onderzoeksrapport 'Potentiële topsporters in het mbo' uitgegeven door de UvA is te bestellen bij:

SCO Kohnstamm Instituut, Postbus 94208,
1090 GE Amsterdam, tel.: 020 525 1201.

Er bestaat ook een overleg van topsportcoördinatoren van mbo-scholen. Dit overleg (21 scholen) wordt gecoördineerd door het Platform Bewegen en sport.

Schoolsport

In samenwerking met de KVLO wordt onderzocht hoe schoolsporttoernooien in het mbo kunnen worden georganiseerd. Op dit moment worden er vanuit verschillende mbo-scholen al nationale toernooien georganiseerd (volleybal in Nijmegen, basketbal in Hilversum, futsal ASA Amsterdam).

We willen proberen tot een centrale opzet te komen.

Correspondentie:

Bert Boetes, Secretaris Platform bewegen en sport

HB-lid KVLO portefeuille mbo

Beleidsadviseur sport en onderwijs Landstede Zwolle

bert.boetes@kvlo.nl

T

DE PLEK VAN BEWEGEN EN SPORT IN HET MBO

Ruim tien jaar geleden is bewegingsonderwijs verdwenen als verplicht vak binnen het middelbaar beroepsonderwijs (mbo). Toch zijn er verschillende mbo-instellingen die hun nek uitsteken en tenminste voor de eerstejaars studenten een wekelijks sportief aanbod verzorgen. Vooralsnog zijn dit echter uitzonderingen, zo blijkt uit onderzoek dat DSP-groep onlangs uitvoerde in opdracht van de ministeries van OCW en VWS. Dit onderzoek vormde tevens de start van een benchmark bewegen en sport in het mbo. In dit artikel wordt verslag gedaan van zowel de onderzoeksresultaten als de plannen voor de benchmark.

Door: Paul Duijvestijn

Het onderzoek 'De plek van bewegen en sport in het mbo' had een tweeledig doel:

- 1 het in beeld brengen van de situatie rond bewegen en sport in het mbo (stand van zaken)
- 2 het achterhalen van de voorwaarden die nodig zijn om in het mbo meer ruimte te bieden aan bewegen en sport (kritische succesfactoren, belemmeringen, mogelijkheden en kansen).

ONDERZOEK

Methoden, respons en bereik

DSP-groep gebruikte een combinatie van kwantitatieve en kwalitatieve methoden om deze doelen te realiseren. Naast interviews met diverse sportdocenten, directie- en leden van colleges van bestuur (CvB) werd een digitale enquête uitgezet onder alle roc's en aoc's. De instellingen konden zelf één of meer mensen naar voren schuiven om de vragenlijst in te vullen. Merendeels ging het om clustercoördinatoren, unitmanagers en sportdocenten.

Uiteindelijk hebben 45 mbo-instellingen aan het onderzoek deelgenomen en informatie verschaft over één of meer opleidingsclusters. Op die manier is inzicht verkregen in het sportief aanbod van ruim eenderde van alle mbo-opleidingen in Nederland. Omdat geen significante verschillen bleken te bestaan tussen de respons- en non-responsgroep kunnen op basis van deze 'steekproef' betrouwbare uitspraken worden gedaan.

Sportopleidingen versus niet-sportopleidingen

In het onderzoek is onderscheid gemaakt tussen sportopleidingen en niet-sportopleidingen. Sportopleidingen zijn die richtingen, waarin bewegen en sport direct beroepsgerelateerd is en om die reden in de eindtermen zit. Dat geldt uiteraard voor specifieke S&B-opleidingen, maar ook voor opleidingen als Orde en Veiligheid, Elektro- en Autotechniek. Deze opleidingen zijn verplicht om studenten een programma te bieden op het gebied van bewegen en sport.

Daarin verschillen zij van de niet-sportopleidingen, die zelf mogen bepalen of zij studenten wel of niet een sportief aanbod doen. De cruciale vraag is of en zo ja in welke mate zij dat doen. Om die reden beperken we ons in dit artikel verder tot de niet-sportopleidingen.

Binnen de categorie niet-sportopleidingen zijn twee stromingen te onderscheiden: sportactieve en niet-sportactieve mbo-instellingen. Van beide geven we een korte typering.

Sportactieve mbo-instellingen

CvB en directies van sportactieve mbo-instellingen zien het als hun taak om studenten ook op het vlak van bewegen en sport iets te bieden. Dit vanuit de kerngedachte dat een gezonde geest in een gezond lichaam voor iedere toekomstige werknemer van belang is. Bovendien is het een goede manier om zich te profileren. Bewegen en sport is hier verankerd in het strategisch beleid: de uitgangspunten zijn opgenomen in een beleidsbrief of in het Onderwijs Examen Reglement (OER). Bij de sportactieve instellingen staat bewegen en sport verplicht op het programma voor in ieder geval alle eerstejaars BOL-studenten. (BOL: beroeps opleidende leerweg = dagopleiding.) Tenminste één uur in de week doen zij mee aan sportieve activiteiten. Vaak wordt studenten daarbij de mogelijkheid geboden om te kiezen uit diverse sportactiviteiten (keuzeaanbod).

Daarnaast is er op de sportactieve mbo-instellingen een facultatief sportaanbod. Studenten kunnen op gezette tijden gratis gebruikmaken van fitnessfaciliteiten op school, meedoen aan schoolsporttoernooien en/of tegen gereduceerd tarief sporten bij sportaanbieders in de omgeving. Steeds vaker wordt samengewerkt met buitenschoolse partners, zoals sportverenigingen en commerciële aanbieders. Door gebruik te maken van hun accommodaties, faciliteiten en kader komt de nadruk meer en meer te liggen op sportkennismaking in een echte sportcontext. Daarmee is de rol van de sportdocenten verschoven van lesgever richting coördinator en organisator van het sportieve aanbod. De praktijk leert overigens dat slechts een kleine groep studenten, namelijk degenen die toch al sporten, van de sportfaciliteiten gebruik maakt. Datzelfde geldt voor de facultatieve sportmogelijkheden, die een aantal instellingen biedt. Als het niet verplicht is maakt de overgrote meerderheid van de studenten andere keuzes.

Niet-sportactieve mbo-instellingen

De niet-sportactieve mbo-instellingen zien bewegen en sport niet als expliciete taak, maar als een 'extraatje dat geld kost'. Zij wijzen op de eigen verantwoordelijkheid van studenten en ouders als het om bewegen en sport gaat. Sinds het verdwijnen van de verplichting ruim tien jaar geleden is het sportief aanbod op deze instellingen langzaam afgekald: de verplichte

'gymlessen' zijn uit het lesrooster geschrapt, gymzalen zijn (gedeeltelijk) omgebouwd tot ICT-ruimten en sportdocenten zijn inmiddels vertrokken, hebben andere taken gekregen of zijn ondergebracht bij specifieke sportopleidingen. Want paradoxaal genoeg hebben veel van de niet-sportactieve instellingen de afgelopen jaren wél S&B-opleidingen met soms uitstekende sportaccommodaties opgetuigd. Dit omdat het studenten aantrekt en bijdraagt aan een sportieve uitstraling van de instelling.

Een beperkt aanvullend indicatief steekproefonderzoek onder mbo-studenten, dat DSP-groep in samenwerking met het JOB (Jongeren Organisatie Beroepsonderwijs) heeft uitgevoerd, wijst uit dat een grote groep jongeren in de mbo-scholen niet of nauwelijks sport en beweegt. Veel mbo-ers geven aan vóór meer en verplicht bewegen en sporten op school te zijn, mits het sportief aanbod beter aansluit bij hun wensen en behoeften. Het beeld van de geijkte gymles met bok en ringen blijkt hardnekkig.

Cijfers

Het onderzoek wijst uit dat het aantal mbo-instellingen, dat volledig voldoet aan de bovenstaande typering van sportac-

tief, op de vingers van één hand is te tellen. Zelden is er sprake van een structureel dat wil zeggen wekelijks sportief aanbod voor tenminste alle eerstejaars BOL-studenten. De goede voorbeelden wijzen uit dat dit een proces van jaren is: doorgaans start het binnen één opleidingscluster, waarna olievlekwerking plaatsvindt en ook andere directies en het CvB steeds meer enthousiast en overtuigd raken. Pas dan vindt verankering plaats. Wel zien we dat er een ontwikkeling op dit vlak gaande is. Op diverse mbo-instellingen zijn de eerste (voorzichtige) stappen gezet om bewegen en sport terug te brengen op het lesrooster of het aanbod uit te breiden.

Maar vooralsnog is het beeld niet al te rooskleurig. De meeste mbo-opleidingen (54%) hebben helemaal geen of alleen een beperkt facultatief sportief aanbod, waar relatief weinig studenten gebruik van maken. En van de 46% opleidingen die wel een verplicht sportief aanbod verzorgen blijft dit aanbod - uitzonderingen daargelaten - beperkt tot a) alleen de eerstejaars studenten en b) slechts enkele uren en weken per jaar. Van een structureel sportief aanbod is dan ook nauwelijks sprake: slechts bij 6% van alle mbo-opleidingen staat wekelijks een verplicht 'gymmuurtje' voor de eerstejaars op het programma. Het aantal opleidingen met een wekelijks verplicht sportief aanbod voor tweede-, derde- en vierdejaars is verwaarloosbaar.

Naar meer sportactieve mbo-instellingen

De grote vraag is natuurlijk hoe dit om te buigen: hoe ervoor te zorgen dat meer mbo-instellingen sportactief worden? Het kwalitatief onderzoek maakt duidelijk dat draagvlak binnen de instellingen dé doorslaggevende factor is. Alle andere factoren, zoals kader, accommodatie en samenwerking, zijn van secundair belang. Deze aspecten krijgen pas invulling zodra binnen de instelling de strategische keuze vóór bewegen en sport is genomen. Het staat of valt met de wil van directies en - vooral - CvB's. Als zij daadwerkelijk kiezen voor bewegen en sport is veel mogelijk. Dat is een direct gevolg van de autonome positie van mbo-instellingen.

De uitdaging bestaat er dus uit de beslissers binnen het mbo ertoe te stimuleren en te verleiden in te gaan zetten op bewegen en sport. Hoe dat het afgelopen jaar heeft plaatsgevonden kunt in het inleidende artikel lezen.

Zachte dwang

Daarnaast gaan stemmen op voor een meer dwingende benadering: bewegen en sport moet weer verplicht op het lesrooster komen van mbo-opleidingen. Want als het aan de instellingen zelf wordt overgelaten is het risico groot dat uiteindelijk toch andere keuzes worden gemaakt, zo wordt wel beweerd. Inderdaad geven de meeste van de geïnterviewde CvB-leden aan dat hun instelling vooralsnog niet van plan is om eenzijdig, dus zonder overheidssteun, in bewegen en sport te investeren.

Om twee redenen valt veel te zeggen voor een verplicht sportief aanbod voor in ieder geval de eerste twee leerjaren in het mbo. In de eerste plaats blijkt 16-17 jaar een kritieke leeftijd als het gaat om sport- en beweegkeuzes. Ten tweede doet het

gelijkheidsbeginsel opgeld: leeftijdgenoten, die een havo- of vwo-opleiding volgen, hebben ook één of twee lessen lichamelijke opvoeding per week.

Belangrijk argument tegen een meer dwingende benadering is dat het niet past bij de autonome positie van de mbo-instellingen. Daar kan echter tegenin worden gebracht dat er wel degelijk mogelijkheden zijn om bewegen en sport een plek te geven in de landelijke kwalificatiestructuur, bijvoorbeeld door het aan te haken bij 'vitaal burgerschap' in het brondocument. Bovendien: als bewegen en sport nog altijd in de eindtermen is opgenomen van opleidingen als Auto- en Elektrotechniek, waarom zou dat dan niet ook kunnen binnen andere opleidingen?

BENCHMARK

Een belangrijk stimuleringsinstrument van het Platform Bewegen en Sport Bve is de zogenaamde 'benchmark bewegen en sport in het mbo'; een meetinstrument, dat de mate van beweeg- en sportgerichtheid van mbo-instellingen weergeeft.

Doelen

Met dit instrument kunnen instellingen onderling worden vergeleken. De mbo-instellingen krijgen als het ware een spiegel voorgehouden door hun te laten zien waar zij staan ten opzichte van andere instellingen aangaande bewegen en sport. Deze vergelijking zet de sterke en zwakke kanten van de eigen organisatie in perspectief, biedt een aangrijpingspunt om de eigen prestaties te verbeteren door te leren van andere organisaties en vormt een basis om het gesprek binnen de eigen organisatie en tussen organisaties aan te gaan en/of voort te zetten. Daarmee is de benchmark vooral een begin. Er gaat een stimulerend en prikkelend effect vanuit. Maar belangrijker nog: het is een quick scan, die verbetermogelijkheden in beeld brengt. Het maakt duidelijk op welke aspecten het beweeg- en sportbeleid van een instelling tekortschiet of mogelijk kan worden versterkt.

Voor het Platform Bewegen en Sport Bve (en partners) is de benchmark tevens een middel om het bewegen en sporten binnen de mbo-instellingen te volgen in de tijd en trends en ontwikkelingen te signaleren. Ook geeft het inzicht in het effect van beleidsmaatregelen.

Ontwikkeling

DSP-groep kreeg de opdracht de benchmark te ontwikkelen. Daarvoor werden de volgende stappen doorlopen:

- 1 gestart werd met een vooronderzoek: tal van relevante documenten werden geanalyseerd en gesprekken werden gevoerd met diverse experts en betrokkenen in het veld. Dit gaf (a) zicht op relevantie indicatoren voor de mate van beweeg- en sportgerichtheid en (b) op de eisen en randvoorwaarden van de benchmark
- 2 op basis hiervan ontwikkelde DSP-groep het concept benchmarkinstrumentarium, bestaande uit een digitale vragenlijst en een protocol voor de uitvoering
- 3 vervolgens is dit instrument breed uitgetest: het hiervoor beschreven stand-van-zaken onderzoek 'De plek van bewe-

In gesprek

gen en sport in het mbo' diende als nulmeting van én test voor de benchmark

- 4 de ervaringen in deze 'testfase' zijn gebruikt voor bijstelling en aanscherping van het benchmarkinstrument
- 5 tenslotte is op basis van het vooronderzoek (1) en de test (3) een implementatieplan opgesteld, dat antwoord geeft op de vraag welke stappen nog nodig zijn om de benchmark landelijk in te voeren.

Implementatie

Het door DSP-groep opgestelde implementatieplan bestaat uit drie samenhangende onderdelen:

- inzet van het monitorinstrument
- een communicatietraject
- instellen van een begeleiderspool.

Monitorinstrument

Het benchmarkinstrumentarium is gereed. Dit betreft een eenvoudige en ingedikte versie van de digitale vragenlijst, die voor de nulmeting is gebruikt. De nulmeting maakte namelijk duidelijk dat niet alle items even zwaar wegen: visie, beleid en sportief aanbod bleken de doorslaggevende factoren. In de uiteindelijke benchmarkvragenlijst staan deze aspecten dan ook centraal (de ruggengraat). Daarnaast laat het instrument ruimte om elk meetmoment (eens per jaar/twee jaar) een of twee verdiepingsthema's toe te voegen: de 'zijgraatjes'. Daarbij gaat het om een actueel thema of een knelpunt dat nadere verdieping behoeft. Zo'n benchmark met een beperkte vaste

FOTO: FRANK BARNHOORN

ruggengraat en steeds wisselende zijgraatjes wordt wel een 'visgraat' genoemd. Voordeel hiervan is dat het de lastendruk bij de invullers vermindert en de responsbereidheid verhoogt, zonder dat het veel informatieverlies oplevert.

Communicatietraject

De vergelijkingsgegevens, die de benchmark oplevert, zijn vooral bedoeld om mbo-instellingen te confronteren, te prikkelen en te stimuleren. Om dat te bereiken is het van wezenlijk belang de gegevens en resultaten breed onder de aandacht te brengen, door middel van nieuwsbrieven, persberichten, artikelen enz. Uiteraard kunnen instellingen ook dan nog de keuze maken niet of nauwelijks in te zetten op bewegen en sport, maar ze hebben wel wat uit te leggen...

Certificering kan ook een belangrijk communicatiemiddel zijn. Een koppeling met de benchmark ligt daarbij voor de hand: aan alle antwoorden op de benchmarkvragen worden dan punten toegekend en opleidingen of instellingen, die meer dan een vooraf bepaald puntenaantal halen, komen voor het certificaat 'sportactieve mbo' in aanmerking. Op dezelfde manier kunnen mbo-instellingen worden geselecteerd voor een 'verkiezing sportactiefste mbo'.

Begeleiderspool

Alhoewel benchmarken veel kan opleveren, moet worden bedacht dat het een hulpmiddel is. Het is een begin. Het zorgt voor agendasetting en brengt verbeterpunten in beeld. Maar op het moment dat een ROC of AOC de keuze maakt om ster-

ker in te gaan zetten op bewegen en sport, zijn vervolgstappen nodig. Vaak hebben deze startende instellingen niet de expertise in huis om die vervolgstappen zelf te zetten. Zij zouden er veel baat bij hebben wanneer een ervaren coördinator, die eerder met het bijltje heeft gehakt, hen vooral in de opstartfase op sleeptouw neemt en intensieve begeleiding biedt. Te denken valt in dit verband aan de samenstelling van een begeleiderspool, waarin mensen met verschillende expertises en verschillende regio's plaats hebben. Voorwaarde is uiteraard dat de in te zetten experts voor deze rol worden gefaciliteerd.

Wanneer de benchmark dus wordt gecombineerd met een inventief communicatietraject, een sterke begeleiderspool en een (verplichte) terugkeer van bewegen en sport op het lesrooster in het mbo, dan is de kans groot dat de benchmarkmeting over pakweg tien jaar een stuk positiever uitpakt dan de nulmeting die onlangs is gehouden!

Paul Duijvestijn is als senior onderzoeker/adviseur werkzaam bij DSP-groep in Amsterdam.

Correspondentie: pduijvestijn@dsp-groep.nl

T

OP WEG NAAR SPORTACTIEVE MBO-INSTELLINGEN

Op verzoek van het ministerie van OCW is door CINOP Expertisecentrum onderzoek gedaan naar de wijze waarop mbo-instellingen zich ontwikkelen tot sportactieve scholen en bewegen een structurele plek geven in de onderwijsprogramma's van de niet-sportgerichte opleidingen.

Het onderzoek was gericht op de verschillende manieren waarop instellingsbreed sportbeleid vormgegeven wordt en wat andere instellingen, die zich op dit vlak willen ontwikkelen, daarvan kunnen leren. **Door: Paul Steehouder¹**

Voor het onderzoek zijn zes mbo-instellingen bevraagd². Dat heeft geresulteerd in zes beschrijvingen van sportactieve mbo-instellingen. Op basis van de ervaringen en voorbeelden van deze zes instellingen zijn conclusies getrokken³. In dit artikel worden samenvattende conclusies gegeven en daarmee een 'state of the art' als het gaat om de ontwikkeling van sportactieve mbo-instellingen.

De kernvragen waren:

- hoe wordt sportbeleid structureel verankerd in het strategisch beleid en in de organisatie?
- welke aanpakken worden gehanteerd (processen, sturing, verantwoordelijkheden, middelen)?
- welke concrete resultaten zijn zichtbaar?
- hoe wordt bewegen en sport structureel ingebed in de curricula van de niet-sportgerichte opleidingen?

VERSCHILLEN IN ONTWIKKELING

De zes instellingen die beschreven zijn verschillen sterk van elkaar. In Landstede, ROC Flevoland, ROC Midden Nederland en ROC Nijmegen is bewegen en sport expliciet opgenomen in het strategisch beleid. Ze profileren zich nadrukkelijk als sportactieve instellingen. In Landstede wordt al vanaf 1999 instellingsbreed sportbeleid ontwikkeld. Dat is terug te zien in de wijze waarop en de mate waarin het sportbeleid ingebed is in het strategisch beleid en de bereikte resultaten tot nu toe. In 2006 is het beleid op-

nieuw voor de komende jaren vastgesteld. Daarbij is een nog steviger verankering in de organisatie zichtbaar.

ROC Nijmegen, ROC Flevoland en ROC Midden Nederland hebben de laatste drie tot vijf jaar sportbeleid ontwikkeld en steeds meer verankerd in de organisatie. Bij ROC Nijmegen is het concept 'Sport op Maat' door het College van Bestuur (CvB) in alle opleidingen ingevoerd. In ROC Midden Nederland en ROC Flevoland is sprake van breed sportbeleid gericht op meerdere doelstellingen. Bewegen en sport zijn in deze instellingen opgenomen in het beleid en (eerste) resultaten zijn zichtbaar. Er wordt nog hard gewerkt aan de verdere inbedding en verankering van het beleid in de gehele organisatie. In het Markiezaat College, een van de colleges van ROC West-Brabant, is beleid met betrekking tot het sportaanbod in één opleidingscluster. De verbreding van sportbeleid naar de andere colleges en de inbedding in het strategisch beleid van het ROC als geheel moet nog plaats vinden. ROC West-Brabant staat wat dat betreft in de startfase van instellingsbreed sportbeleid. Hetzelfde geldt voor Mondriaan Onderwijsgroep. Door het CvB van deze instelling is aangegeven dat bewegen en sport (en cultuur en maatschappelijke stages) in de curricula van alle opleidingen worden ingebed. Verankering en implementatie zal vanaf 2007 plaats vinden.

SCHAALGROOTTE

Naast verschillen in ontwikkelingsstadium zijn er verschillen in schaalgrootte en complexiteit van de instelling. Mondriaan Onderwijsgroep en ROC Midden Nederland zijn grote instellingen met meer dan 25.000 deelnemers, verspreid over een groot aantal locaties. Beide hebben te maken met de grotestadsproblematiek. Zij positioneren zich nadrukkelijk als partner midden in die stad en de omringende regio, hetgeen vraagt om een organisatiestructuur waarin instellingsbreed beleid en sturing vanuit het CvB de basis is voor het opereren van sectoren.

ROC West-Brabant behoort op basis van het aantal deelnemers weliswaar tot de grotere instellingen, maar is opgebouwd uit kleinere, relatief zelfstandige colleges die gevestigd zijn in verschillende steden in West-Brabant. Sportaanbod zit op één college met een studentenaantal van circa 3000 op één locatie.

Landstede en ROC Nijmegen zijn middelgrote instellingen (rond de 15000 deelnemers) die qua complexiteit vergelijkbaar zijn. ROC Flevoland is met zo'n 6000 deelnemers (nog) een relatief overzichtelijke instelling met twee hoofdvestigingen. Deze verschillen zijn van invloed op ontwikkeling en vormgeving van beleid.

SAMENHANGEND BELEID

Landstede, ROC Midden Nederland en ROC Flevoland hebben doelstellingen geformuleerd op de verschillende aspecten van bewegen en sport. Het gaat hierbij om het structureel opnemen van bewegen en sport in de curricula van alle opleidingen, samenwerking met sportverenigingen, topsportbeleid, gebruik van multifunctionele sportaccommodaties, en bewegen en sport in het personeelsbeleid. In deze instellingen is sprake van samenhangend sportbeleid. In de andere instellingen wordt weliswaar aan meer doelstellingen gewerkt, maar er is in mindere mate sprake van een samenhangend beleid.

STRATEGISCH BELEID

Belangrijke succesfactor voor het inbedden van sport in het strategisch beleid van de instelling is dat visie en strategisch beleid tegelijkertijd zowel top-down als bottom-up ontwikkeld worden. Naast concrete ontwikkelingen, activiteiten en projecten vanuit het uitvoerende werk is een duidelijk statement op het niveau van het CvB nodig. Zo'n statement geeft aan dat bewegen en sport niet een vrijblijvende zaak is en dat de instelling hierop moet investeren. Als dat niet gebeurt is het risico groot dat sportbeleid slechts van korte duur is. Structureel duurzaam sportbeleid kan echter niet alleen afhankelijk zijn van een statement van een collegevoorzitter met affiniteit met sport. Inbedding in strategisch beleid en verankering in de gehele organisatie is nodig.

Een breed geformuleerd sportbeleid heeft grotere kans van slagen om opgenomen te worden in het strategisch beleid dan een beperkte doelstelling. In breed sportbeleid kan aangesloten worden bij de doelstellingen van de 'Alliantie School en Sport, samen sterker'. Hiermee worden strategische doelen van de instelling ingebed in de politiek bestuurlijke beleidsagenda. Het gaat om het realiseren van de maatschappelijke winst van sport, de samenwerking school en sport op vele aspecten en het verankeren van de instelling in het regionale sportnetwerk.

Door de doelstellingen van sport te verbinden met strategische doelen van de organisatie kan verankering sterker en hechter zijn. Onderliggende strategische doelen zijn bijvoorbeeld de vermindering van de uitval, de transparante regiona-

le ambities met partners in de regio, het herontwerp mbo en de onderwijsinnovatieagenda, loopbaanleren en talentontwikkeling, strategische positionering in de regio en de versterking van de relaties met het regionaal bedrijfsleven. Zowel vanuit macro-economische ontwikkelingen als vanuit individuele bedrijven heeft het (regionale) bedrijfsleven ook strategisch belang bij meer aandacht voor bewegen en sport. Tot nu toe wordt dit gegeven nog in beperkte mate door mbo-instellingen meegenomen in het eigen strategisch opereren. Hier liggen kansen om de strategische doelen van bedrijven en mbo-instellingen met elkaar te verbinden. Enerzijds gaat het om het gemeenschappelijk belang om gekwalificeerde en vitale beroepsbeoefenaren af te leveren voor het bedrijfsleven, anderzijds profileren bedrijven zich steeds vaker als maatschappelijk verantwoorde onderneming. Vanuit deze invalshoek liggen er mogelijkheden om de samenwerking tussen school, sport en bedrijfsleven te versterken.

VERANKERING IN DE ORGANISATIE

Bewegen en sport wordt in Landstede en ROC Midden Nederland ingezet als voorbeeld en modelmatige uitwerking voor ontwikkeling van de organisatie in de richting van een lerende organisatie. Bewegen en sport is een instellingsbreed thema met instellingsbrede doelstellingen die door de hele organisatie heen worden gerealiseerd. Dat geeft mogelijkheden om nieuwe vormen van samenwerken en organiseren toe te passen. Tegelijkertijd wordt bewegen en sport hierdoor sterker ingebed in de zich vernieuwende organisatie. Doelstellingen van sport worden verbonden met de innovatieagenda van de instelling.

HOE IMPLEMENTEREN ?

Landstede en ROC Midden Nederland hebben gekozen voor werken met programmalijnen, waarbinnen concrete activiteiten en projecten worden aangestuurd. Het gaat hier om programma's op thema's als: structurele inbedding van sport, de samenwerking met sport in de regio, topsportbeleid en sportstimulering van personeel. Activiteiten en projecten worden door opleidingsteams in de sectoren uitgevoerd. Beide modellen hebben kenmerken van een netwerkstructuur, die zich zowel binnen als buiten de organisatie uitstrekt.

In ROC Flevoland wordt sportbeleid aangestuurd en uitgevoerd binnen de staande organisatie. Een van de directeuren is verantwoordelijk voor de instellingsbrede portefeuille sport, er is een verantwoordelijk afdelingsmanager en er is een docententeam met een vastgestelde begroting.

ROC Nijmegen heeft een onderwijsteam 'Sport op Maat'. De begroting wordt jaarlijks door het College van Bestuur vastgesteld op basis van een aantal studenten dat gebruik maakt van het sportaanbod.

ROC West-Brabant en Mondriaan Onderwijsgroep zijn op zoek naar een op de organisatie toegesneden effectieve organisatorische aanpak. Er is nog niet gekozen voor een organisatie en implementatiemodel.

Uitwerken van instellingsbreed sportbeleid vraagt om investe-

FOTO: FRANK BARNHOORN

Informeel overleg tijdens voetbalwedstrijd

ringen in menskracht en in middelen. Mede gezien het hoge ambitieniveau van een aantal instellingen betekent dat een forse investering voor een aantal jaren. De mate waarin instellingen tot op heden investeren verschilt sterk. Er zijn eerste aanzetten te zien van instellingen die investeringen inzichtelijk maken in een meerjaren investeringsbegroting. Ook wordt zichtbaar gemaakt wat de opbrengsten zijn in termen van hogere instroom, minder uitval, imago van de school in de regio, meer stage- en (leer)werkplekken in sportgerelateerde bedrijven en instellingen, effectief gebruik van huisvesting en (sport)accommodaties, vermindering ziekteverzuim personeel.

OPLEIDING SPORT EN BEWEGEN

De opleiding Sport en Bewegen is een factor bij de implementatie van instellingsbreed sportbeleid. Landstede biedt sinds 2001 de opleiding aan. Bij ROC Flevoland en ROC Midden Nederland is de start van de opleiding Sport en Bewegen onderdeel van de ontwikkeling van breed sportbeleid. Ook binnen ROC Nijmegen en Mondriaan Onderwijsgroep is een opleiding Sport en Bewegen van start gegaan. In de voorbeelden is te zien dat er onderscheid wordt gemaakt tussen de ontwikkeling van de opleiding S&B en de ROC brede inbed-

ding van bewegen en sport in *alle* opleidingen. Het onderscheid wordt zichtbaar in de organisatorische inbedding, de aansturing en de teams die verantwoordelijk zijn voor de uitvoering. Afstemming en samenhang wordt gezocht in het optimaal benutten van contacten, netwerken, accommodaties. Docenten en studenten van sport en bewegen kunnen een rol hebben als ambassadeurs voor het ROC-brede sportbeleid. Studenten kunnen een rol hebben bij het organiseren en begeleiden van sportactiviteiten in andere opleidingen (Het ROC als leerbedrijf). Dat sportbeleid ook mogelijk is zonder een opleiding sport en bewegen laat het Markiezaat College zien.

SAMENWERKING SCHOOL EN SPORT

De samenwerking met sportverenigingen beperkt zich vaak nog tot het gebruik van accommodaties, het inhuren van experts bij clinics en het uitvoeren van prestaties of stageopdrachten door studenten. De samenwerking is soms nog fragmentarisch en niet structureel ingebed. Landstede en ROC Midden Nederland laten zien dat structurele samenwerking mogelijk is en winst oplevert voor zowel het onderwijs als voor de sport. Er zijn voorbeelden van meerjarige convenanten tussen de mbo-instellingen en georganiseerde breedtesportorganisaties en grotere sportverenigingen. In toenemende mate

participeren onderwijs en sport samen in veelbelovende langer lopende projecten, ondermeer in de proeftuinen die door NOC*NSF zijn aangewezen.

STRUCTURELE INBEDDING VAN BEWEGEN EN SPORT

Landstede, ROC Nijmegen, ROC Flevoland en het Markiezaat College (ROC West-Brabant) hebben (deels) gerealiseerd dat bewegen en sport structureel onderdeel van niet-sportgerichte opleidingen zijn. Afgelopen jaren zijn daarvoor modellen en aanpakken ontwikkeld.

De invoering van de nieuwe kwalificatieprofielen voor het beroepsonderwijs en het herontwerp van de bestaande mbo-opleidingen biedt aanknopingspunten om bewegen en sport structureel een plek te geven in de curricula van alle opleidingen. Dit wordt in de instellingen herkend en erkend. Er zijn voorbeelden te zien om een en ander uit te werken en te onderbouwen. Tegelijkertijd valt op dat de pogingen en aanpakken nog pril zijn en in een startfase verkeren.

De aanknopingspunten liggen in de kwalificatieprofielen, waarin beroepsgebonden competenties als fysieke belastbaarheid zijn opgenomen. Daarnaast ligt er een aanknopingspunt in het vernieuwde brondocument *Leren, Loopbaan en Burgerschap*. Dit brondocument is onlosmakelijk verbonden met alle kwalificatieprofielen. Instellingen moeten zelf verantwoorden hoe zij invulling geven aan de uitwerking van het brondocument. De werkprocessen en competenties van de kerntaken twee (loopbaan), zes (deelname aan sociale verbanden) en zeven (vitaal burgerschap) kunnen uitgewerkt worden met beweeg- en sportactiviteiten.

Op basis van de beschikbare en vastgestelde wettelijke documenten en de ervaringen in de onderzochte instellingen kunnen scenario's geschetst worden om bewegen en sport een structurele plek te geven. De volgende scenario's zijn in beeld:

- 1 bewegen en sport vormen de *kern of een onderdeel* van het kwalificatieprofiel. Beweeg- en sportactiviteiten worden uitgewerkt op basis van het kwalificatieprofiel. Ontwikkelde competenties worden kwalificerend beoordeeld
- 2 bewegen en sport zijn *voorwaarde voor de beroepsuitoefening*. Het gaat hier om beroepsgebonden competenties die een relatie hebben met fysieke en/of mentale belastbaarheid. Beweeg- en sportactiviteiten worden uitgewerkt op basis van het kwalificatieprofiel. Competenties worden kwalificerend beoordeeld. Daarnaast kunnen bewegen en sport uitgewerkt worden op basis van het brondocument *Leren, Loopbaan en Burgerschap*
- 3 bewegen en sport zijn geen voorwaarde voor de beroepsuitoefening. Bewegen en sport wordt uitgewerkt op basis van het brondocument *Leren, Loopbaan en Burgerschap* (kerntaken 2, 6 en 7). Bij de kwalificerende beoordeling moet een student zichtbaar maken dat er ontwikkeling is op de betreffende competenties.

Voor alle scenario's geldt dat bewegen en sport ook ingezet

kan worden als *didactische werkvorm* bij het ontwikkelen van generieke competenties zoals samenwerken, les- en leidinggeven.

Structureel inbedden en verantwoorden van bewegen en sport in de curricula vraagt om in het ROC vastgestelde kaders en richtlijnen. Dat betekent concreet dat opleidingsteams bewegen en sportactiviteiten moeten verantwoorden. In een aantal instellingen wordt het minimum percentage aangegeven dat besteed moet worden aan bewegen en sport. De 5% beweegnorm wordt hierbij vaak gebruikt. Dat wil zeggen dat 5% van de totale studiebelasting besteed moet worden aan beweeg- en sportactiviteiten. Dat komt neer op gemiddeld twee uur per week.

De structurele inbedding van sport in alle opleidingen wordt door de meeste instellingen toegepast op de BOL-opleidingen. Ten aanzien van de BBL-opleidingen zijn er aarzelingen en twijfels over het verplichtende karakter van bewegen en sport. Vaststellen van omvang en inhoud zal ook afhangen van het overleg hierover met bedrijven en branches.

ROC Nijmegen heeft een aanbod voor alle eerstejaars. ROC Flevoland voor alle eerste- en tweedejaars. Landstede gaat uit van bewegen en sport in alle leerjaren. De overweging om het (nog) niet helemaal vast te leggen in de latere leerjaren is het toenemende aandeel van de BPV. Hoe een en ander verantwoord en georganiseerd kan worden zal de komende jaren nader uitgewerkt moeten worden.

KENNISONTWIKKELING

Steeds meer instellingen ontwikkelen beleid op het gebied van bewegen en sport. Door het toekennen van sprintpremies aan mbo-instellingen is een extra prikkel en stimulans gegeven aan verdere doordenking en uitwerking, maar ook in instellingen die geen sprintpremie hebben worden initiatieven genomen om de verschillende activiteiten en doelstellingen van bewegen en sport in een samenhangend beleidskader onder te brengen. Via concrete voorbeelden en ervaringen kan kennisdeling en kennisontwikkeling op het terrein van bewegen en sport in het mbo de komende jaren verder plaatsvinden. Daardoor ontstaan meer en kwalitatief goede sportactieve mbo-instellingen.

¹ Paul Steehouder is onderzoeker en adviseur;
paul.steehouder@planet.nl 062 218 8734

² Landstede, Mondriaan Onderwijsgroep, ROC Flevoland, ROC Midden Nederland, ROC Nijmegen en ROC West-Brabant.

³ Steehouder, Paul, m.m.v. Mohammed Meziani; Op weg naar sportactieve mbo-instellingen; CINOP Expertisecentrum, 2007.

Correspondentie:
paul.steehouder@planet.nl

De afdeling individuele rechtspositie biedt hulp en bijstand bij allerhande vragen en problemen die voortvloeien uit de werksituatie van leden van de KVLO. Deze juridische bijstand geldt voor leden werkzaam in en buiten het onderwijs.

Om een indruk te geven van de zaken die dagelijks op de afdeling Rechtspositie behandeld worden in deze rubriek een selectie uit gestelde vragen of een uitleg over veelvoorkomende zaken.

Door: mr. Sandra Roelofsen

Grote schoolbesturen met vele verschillende schoollocaties brengen met zich mee dat directies de mogelijkheid hebben om te schuiven met personeel. Tussen verschillende afdelingen (vmbo/havo/vwo) of tussen verschillende locaties. Dat kan voor behoud van een baan zorgen, maar ook voor onzekerheid. Docenten die al vele jaren lesgeven op een bepaalde locatie, worden voor hun gevoel ineens ingezet op een andere locatie omdat dat nu eenmaal beter uitkomt. Kan dat nu zomaar? Nee, niet zomaar, van een goed werkgever mag namelijk worden verwacht dat deze voor werknemers ingrijpende maatregelen fatsoenlijk worden gemotiveerd. Dat betekent dat een verplaatsing bij voorkeur met instemming van de betreffende docent plaatsvindt. Lukt dat niet dan zal een werkgever toch minimaal gemotiveerd moeten kunnen aangeven waarom hij deze verplaatsing noodzakelijk acht. Wellicht omdat er formatietekort is op een bepaalde locatie of er bestaat een (dreigende) conflictsituatie binnen een sectie, die de directie hoopt op te lossen door middel van verschuivingen. Dat betekent in de meeste gevallen overigens niet dat u een verplaatsing structureel kunt weigeren omdat u het niet eens bent met het stand-

FOTO: HANS DIJKHOFF

Zwaar hoor dat wisselen

plaatsvindt. Lukt dat niet dan zal een werkgever toch minimaal gemotiveerd moeten kunnen aangeven waarom hij deze verplaatsing noodzakelijk acht. Wellicht omdat er formatietekort is op een bepaalde locatie of er bestaat een (dreigende) conflictsituatie binnen een sectie, die de directie hoopt op te lossen door middel van verschuivingen. Dat betekent in de meeste gevallen overigens niet dat u een verplaatsing structureel kunt weigeren omdat u het niet eens bent met het stand-

punt van de directie. Ook van u als goed werknemer mag worden verwacht dat u meedenkt met de argumenten van uw werkgever en het belang van de schoolorganisatie.

Komt u in de situatie van een overplaatsing terecht, vraagt u dan na of er op uw school sprake is van een verplaatsings- en/of mobiliteitsbeleid. Is dat het geval dan staan daarin criteria vermeld voor verplaatsingen en die kunt u toetsen aan de aan u opgegeven argumenten.

Wat nu als u er met uw werkgever niet uitkomt, met andere woorden de werkgever roostert u ondanks al uw tegenstribbelingen voor het volgende schooljaar in op een andere, niet door u gewenste locatie. In het openbaar onderwijs kunt u dan om een besluit op papier vragen (als u dat al niet hebt gekregen), tegen dit besluit kunt u dan eventueel bezwaar maken en in beroep gaan.

In het bijzonder onderwijs zult u bij een Commissie van Beroep (artikel 13 CAO-VO) botvangen, zo bleek ook uit de vol-

gende uitspraak van de Commissie van Beroep voor Katholiek Voortgezet Onderwijs.

Een docent gaat daar in beroep tegen een vermeende **over**plaatsing naar een andere locatie. De werkgever stelt dat er geen sprake is van een **over**plaatsing, omdat de werkgever één school is in de zin van de wet en de CAO-VO. De commissie is het met de werkgever eens: er is hier sprake van één organisatorische eenheid, met één centrale directie en één formatieplan voor beide locaties. Omdat er dus geen sprake is van **over**plaatsing (maar een **ver**plaatsing) verklaart de Commissie zich niet-ontvankelijk in het beroep en doet dus geen uitspraak hierover. In het uiterste geval, als u denkt te kunnen onderbouwen en bewijzen dat de werkgever niet handelt

zoals van een goed werkgever mag worden verwacht, kunt u naar de kantonrechter stappen om uw gelijk te halen.

Hebt u vragen over deze of andere zaken op rechtspositioneel gebied dan kunt u zich wenden tot de afdeling IRP, te bereiken per e-mail: irp@kvlo.nl en dagelijks van 12.30-16.30 uur op telefoonnummer 030 693 7678.

R ● DE IRP-PRAKTIJK

PRAKTIJK
BASIS- EN
VOORTGEZET
ONDERWIJS

PRAKTIJKKATERN BEHORENDE BIJ LICHAMELIJKE OPVOEDING 6 - 2007

PRAKTIJK KATERN

R
DE
IRP-PRAKTIJK

PRAKTIJK
BASIS- EN
VOORTGEZET
ONDERWIJS

TIK- EN AFGOOISPELEN, TOETJE OF HOOFDGERECHT (3) | 20
TUNTRAMPOLINESPRINGEN (2) | 24
ATTRACTIEF HANDBAL SPELEN (1) | 28

TIK- EN AFGOOISPELEN, TOETJE OF HOOFDGERECHT?(3)

Tik- en afgooispelen hebben in het voortgezet onderwijs een merkwaardige status. Iedereen speelt ze, maar bijna nergens worden ze voor vol aangezien. Er wordt weinig onderwijs op gegeven en voor een cijfer trefballen of jagerballen doen we ook al niet. Alleen in de eindtermen van het vmbo worden ze expliciet genoemd.

Deze artikelenserie wil een poging doen deze spelen een volwaardige plaats te geven die ze mijn inziens verdienen. Deze laatste keer: de softbalspelen. Alhoewel softbal wel als volwaardig wordt beschouwd. Maar geldt dat ook voor allerlei voorbereidingen en varianten daarop? **Door: Henk Breukelman**

De stap van tik- en afgooispelen naar de slag- en loopspelen is klein. Er zijn veel onderlinge overeenkomsten (zie schema 1). Dat lijkt handig, omdat leerlingen sneller spelsituaties herkennen. Tegelijkertijd is het een valkuil, omdat ze al gauw de spelletjes door elkaar halen. Ga daarom niet te dicht op elkaar (in tijd) kastie spelen en slagballen of softballen. Want dan zie je velders bij softbal de bal naar de catcher of pitcher gooien, omdat ze denken, dat dat een brander is. Of dat ze honklopers gaan afgooien met de bal. Of dat ze met meerderen op één honk gaan staan of elkaar gaan inhalen.

INLEIDENDE SPELLETJES

Bij afgooispelletjes als 'drie keer mis is af' of 'trefjagerbal' (zie

LO nummer 4 van deze jaargang), spelletjes waarbij balverlies fataal kan zijn, zie je al dat de jagers zo zorgvuldig gaan spelen, dat ze leerlingen eerst insluiten en daarna met de bal uit-tikken (kunnen ze hem ook niet kwijtraken). Dat gaat dan al richting softbal. Zo kun je ook in afgooispelen met vrijplaatsen de spelregel invoeren, dat je moet aftikken met de bal. En wanneer je als jager ook nog met de bal mag lopen, heb je het basisprincipe van softbal te pakken. Maar er zijn ook andere inleidende spelletjes met softbalkenmerken: lopers moeten de bal in het spel brengen, een route lopen die via vrijplaatsen leidt naar een thuishonk en waarbij ze onderweg door de velders (die mogen lopen met de bal) kunnen worden afgetikt met de bal. Ze zijn merendeels ontwikkeld op de Calo, zijn ge-

Schema 1

	Tikspel	Afgooispiel	Kastie	Slagbal	Soft- en honkbal
Er zijn lopers en jagers	X	X	X	X	X
Je kunt een loper uitikken (met of zonder bal)	X	X		(X)	X
Je kunt een loper afgooien		X	X		
Je kunt een loper uitbranden				X	X
Als jager mag je lopen	X		X	X	X

maakt voor kleine settings (veel actie, een hoge individuele aanspreekbaarheid en dus een veel leerrendement) en kunnen in de zaal gespeeld worden. Als je de leerlingen een handschoen laat aantrekken en het spel begint met een slagman (plus knuppel), die de (aangegooide) bal in het veld slaat, heb je een prachtige softbalentourage. *Verzamelaars*, *knotshaalbal* en *slagbal '80* (zie informatie elders in dit artikel) zijn van die spelletjes. De eerste twee zijn vooral geschikt voor beginners. Lopers leren daar hun loopactie af te stemmen op de balweg en de velders zijn vooral druk met snel en goed gooien, vangen en uittikken. *Slagbal '80* is voor de gevorderden. Het is een spannend spel, waarbij schijnbewegingen, schijnacties en druk zetten de belangrijkste vaardigheden zijn.

NATUURLIJK LEREN

Het onderwijzen van het spel softbal is een vak apart. Spelen als basketbal, voetbal, volleybal of badminton zijn in hun eindvormen gemakkelijk te begrijpen, ook voor outsiders. Soft- en honkbal zijn voor veel leerlingen spelletjes van een andere planeet. Ook een avondje Haarlemse honkbalweek kijken helpt daar niets aan, als je niet een kenner van het spel naast je hebt. Die moet je wegwijs maken in breed, binnenhoog, vrije loop, stelen en verplichte loop. En een logisch antwoord geven op vragen als: Waarom mag je maar twee keer mis slaan en eindeloos fout slaan? Waarom ben ik niet uit als de catcher mijn tweede misslag vangt en wel, als het de derde is? Waarom mocht ik net het honk uitbranden en moet ik nu de honkloper uittikken? Waarom moet ik na een vangbal terug naar m'n honk en mag daarna wel weer verder? Zelfs gymleraren weten niet alle antwoorden hierop. Dat komt vooral omdat wij veel te snel het eindspel gaan spelen. Wij doen in twee lessen een ontwikkeling waar de sport tientallen jaren over gedaan heeft. Als er één spel zich leent om op een natuurlijke wijze aangeboden te worden, is het softbal. Doe je dat niet, dan verzand je al gauw in gepraat, dat hooguit bij een paar theoretisch ingestelde leerlingen blijft hangen.

BEGINNEN IN DE ZAAL

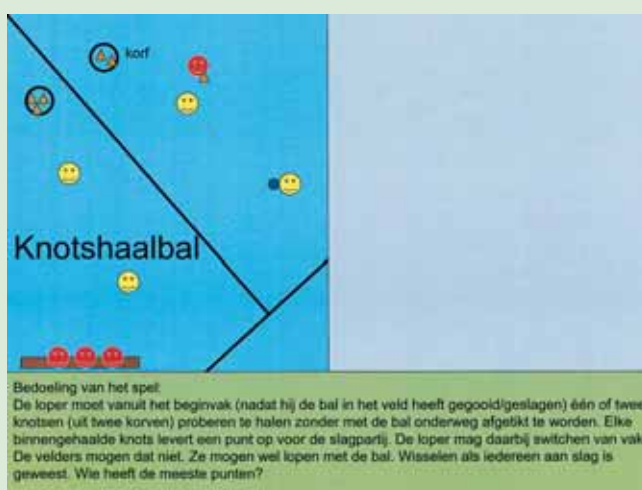
Ik begin mijn softballessenserie bijna altijd in de zaal. Er is veel meer actie, want ballen verdwijnen niet in het verre veld,

de bosjes of in de sloot, maar blijven binnen handbereik. Je hoeft bij uitleg niet het hele veld over te schreeuwen of te steken en in de zaal kun je prima allerlei voorbereidende spelletjes spelen. Het gevaar van rondvliegende bal tegen je hoofd in zo'n kleine ruimte elimineer je door softe softballen te gebruiken. Ze hebben de kinetische energie van een tennisbal en de demping van een bokshandschoen, dus in het ergste geval hou je er niet meer dan een blauwe plek aan over. Ook met eindvormen van softbal kun je prima in de zaal beginnen. De spelsituaties volgen elkaar veel sneller op (ook hard geslagen ballen zijn binnen een paar tellen bespeelbaar) en er valt dus sneller te leren.

Vroeger begon ik mijn eerste softballes met uitgebreide instructie over hoe je een handschoen aantrekt en aan welke hand die moet. Over uitstappen en nawijzen bij het gooien en over de flap en de 'tweede hand erbij' bij het vangen. Allemaal volgens het didactische principe 'praatje, plaatje, daadje'. Sinds een jaar of vijf zeg ik bijna niks meer. Bij binnenkomst liggen de softbalhandschoenen op de bank klaar. 'Pas er maar één, pak een bal en zoek een maatje', is het enige dat ik zeg. In het begin is er wat geschutter met de handschoenen, maar ze komen er vanzelf achter aan welke hand de handschoen moet. Anders worden ze wel gesouffleerd door een ervaren leerling. En ook vanzelf gaan ze naar elkaar overgooien. Ik zorg alleen, dat ze dat allemaal in dezelfde richting doen. Afhankelijk van de (opgedane) handigheid en motivatie, volgt een nieuwe uitdaging 'Probeer zo vaak mogelijk heen en weer te gooien, zonder dat de bal valt.' Op een steeds grotere afstand van elkaar. Als iets niet lukt, komen leerlingen uit zichzelf wel met de vraag, wat ze anders moeten doen. Of ik loop even langs en coach links en rechts leerlingen die dat nodig hebben. Heel soms geef ik klassikale uitleg. De aandacht is veel groter dan vroeger. Ik dwing mezelf om niet langer dan een halve minuut aan het woord te zijn. Soms controleert een leerling dat. Je staat versteld hoeveel je in dertig seconden kunt vertellen.

INHAALSOFTBAL

Als de leerlingen zo'n tien minuten bezig zijn, verdwijnt de

	Beginner (niveau 2)	Gemiddeld (niveau 3)	Gevorderd (niveau 4)
Slagman Loper	Slaat raak Loopt op advies van anderen	Slaat ver Loopt op eigen initiatief	Slaat ver en geplaatst Trekt op de honken en maakt schijnacties
Velder Honkwachter	Gooit op advies van anderen Tikt of brandt op advies van anderen	Gooit op eigen initiatief Tikt of brandt op eigen initiatief	Sluit in en maakt schijnacties Sluit in en maakt schijnacties

Schema 2

FOTO: ANITA RIEMERSMA

Slaan en lopen bij cricketsoftbal

animo hier en daar. Ik ga daarom *inhaalsoftbal* (zie informatie elders in dit artikel) spelen. Het heeft bijna niks met het echte softbalspel te maken, maar het is een spelvorm, waarbij snel en zuiver aangooien en het correct vangen echt noodzakelijk worden, meer betekenis krijgen. Je kunt het spelen op twee zaalhelften, dan heb je de helft van de klas aan het werk. Soms is het zo'n succes, dat leerlingen dit spel leuker vinden dan het 'moeilijke' eindspel. Ik zal me erbij neer moeten leggen. De

groep bepaalt het tempo van de ontwikkeling.

Als de leerlingen toe zijn aan het eindspel (in de zaal, met knuppel en een zachte softbal) zijn er twee regels. Eén voor de slag- (je mag niet met z'n tweeën op één honk) en één voor de veldpartij (je kunt een loper die niet op z'n honk staat met de bal uittikken). Niks over foutslagen, wijd/slag, vangballen, gedwongen loop en uitbranden. Het blijkt dat alles vanzelf aan

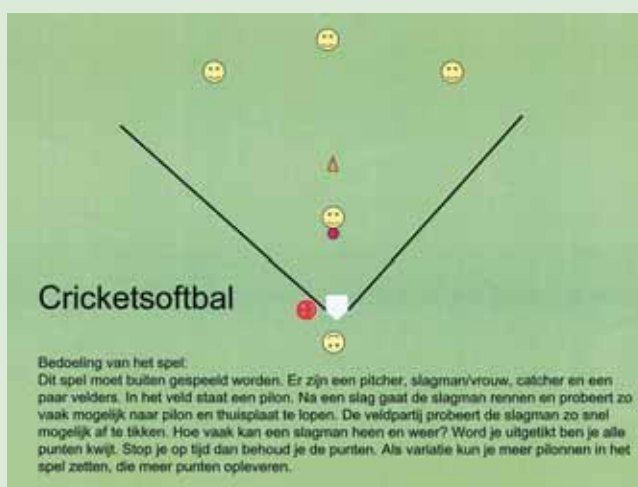
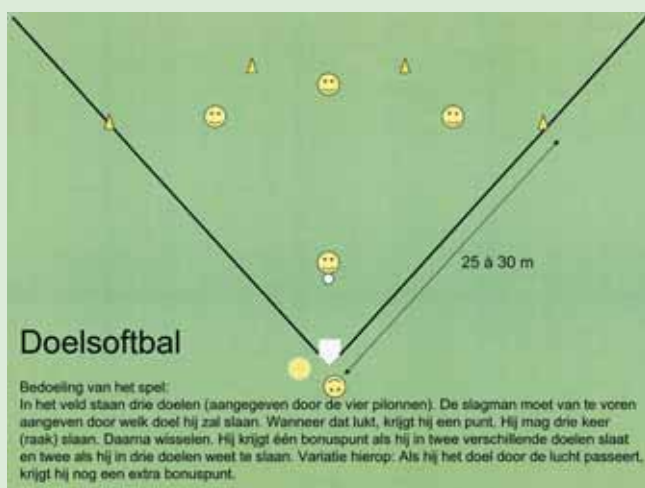
de orde komt. Pas als de slagpartij structureel begint te mop-pen over de kwaliteit van de aangegooide ballen, worden de spelregels rond wijd en slag ingevoerd. En als een slagman niet naar het eerste honk wil, omdat de honkspeler hem met de bal al staat op te wachten, moet er een spelregel over het uitbranden van een honk bij. Maar doe dat niet te vroeg. Leerlingen denken anders veel te snel dat ze altijd een honk uit kunnen branden, ook als er geen sprake is van een gedwongen loop.

DRIE HONKEN TIKSOFTBAL

Speel daarom bijvoorbeeld veel *drie honken tiksoftbal* (zie informatie elders in dit artikel). Het stimuleert het honklopen en het stelen van honken. Je speelt het op een zaalhelft met twee honklopers tegen vier velders. In een grote zaal of op het veld kan vier honken tiksoftbal ook prima met drie lopers tegen zes velders. Het principe is in beide gevallen, dat er minder lopers dan honken zijn, zodat de lopers gedwongen worden honken te stelen. Als leerlingen vertrouwd zijn met het uitbranden van een honk, kun je het natuurlijk ook met die regel spelen. Alleen heet het dan geen tiksoftbal meer.

HET SLAAN

Zoals gezegd kun je bovengenoemde spelletjes in de zaal spe-

len en je zou zelfs de (zachte) bal met slaghout of knuppel in het spel kunnen brengen. Dat slaan (in feite het in het spel brengen van de bal, vergelijk het maar met de opslag bij de netspelen) is het grote verschilpunt met de tik- en afgooispe-len. Het neemt binnen softbal een prominente plaats in, want je kunt er meer dan bij badminton en volleybal mee scoren. Het oefenen van het slaan gaat echter moeilijk in de zaal, of je zou een hele sporthal tot je beschikking moeten hebben. Voor buiten zijn er verschillende spelletjes waarbij het accent op het slaan ligt. Voor gewoon raak slaan (het beginnerverniveau) is dat *cricketsoftbal*, voor de gevorderden (die ver en geplaatst kunnen slaan) is dat *doelsoftbal* (zie informatie elders in dit artikel).

DE NIVEAUS

Je kunt allerlei criteria gebruiken bij het beschrijven van het niveau van lopers en velders. De mate en snelheid waarin velders de bal kunnen verwerken bijvoorbeeld. Of de snelheid waarmee de loper zijn rondje loopt. Dan ligt het accent op fysieke vaardigheden. Ik gebruik liever de indeling, waarbij het eigen initiatief (dus het inzicht) centraal staat (zie schema 2). Dat is duidelijker en voor leerlingen herkenbaarder. Ze zien het in het spel terug: velders bijvoorbeeld, die van te voren al hebben gekeken en nagedacht over wat er kan gebeuren na de volgende slag en leerlingen die dat pas gaan doen als ze de bal in de handen hebben. Voor de lopers gelden de zelfde principes. Het niveau van gevorderde heb je in alle thema's bereikt (behalve bij het slaan, daar gelden andere criteria) als je daarbij ook nog schijnacties kunt maken om de tegenspeler (al dan niet samen met anderen) te misleiden. Ik wens jullie veel lees- en speelplezier.

Correspondentie: breuk33@hotmail.com

TUINTRAMPOLINESPRINGEN (2)

In vele tuinen in woonwijken en vooral in de buitengebieden is het steeds meer zichtbaar. De tuintrampoline heeft zijn intrede gedaan. Maar er doen zich daarmee ook veel ongelukken voor. Hoe kunnen we leerlingen veilig en verantwoord leren omgaan met dit nieuwe verschijnsel? In dit laatste deel in een serie van twee artikelen wordt beschreven hoe we binnen school hier aandacht aan kunnen besteden.

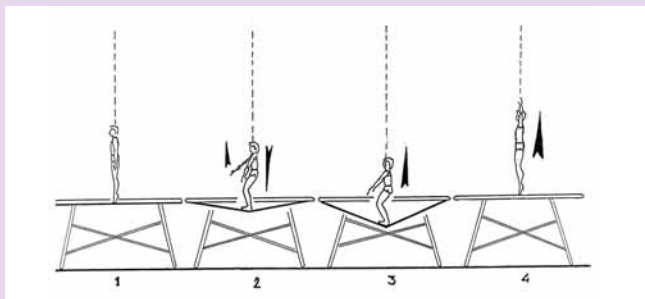
Door: Tjalling van den Berg en Martin van Wijk

INLEIDING

In deel 1 kwamen reeds de voorwaarden aan de orde van het Tuintrampoline springen. In deel 2 gaan we verder in op de sprongen en de techniek. We beperken ons tot wat op de tuintrampoline wenselijk is.

RECHTSTANDIG SPRINGEN TECHNIEK

Techniekomschrijving

Vanaf afzet armen van laag gestrekt voorlangs opzwaaien tot in het verlengde van de romp. De armen voor de oren 'vastzetten'. Daarna in de dalende lijn de armen gestrekt zijwaarts naar beneden brengen. Uitbouw naar: alle basissprongen. Armtechniek eerst op de grond trainen. Daarna op de trampoline uit stilstand.

Houdingsaspecten: tijdens afzet de voeten op schouderbreedte plaatsen. Met de platte voet afzetten. Knieën, heupen en schouders loodrecht boven het afzetvlak. Buik in, armen gestrekt, schouders fixeren en het hoofd in het verlengde van de wervelkolom. Kijk naar een vast punt voor je (zonder het hoofd 'mee' te nemen).

Veel voorkomende storende fouten:

- benen te vroeg buigen voor de afzet. Leer springen aan met gestrekte benen
- voeten te dicht bij elkaar of te breed

- houdingsfouten door gebrek aan vormspanning. In warming-up vormspanningsoefeningen
- armen te vroeg of te laat omhoog. Laat ze op het hoogste punt in de handen klappen
- armen voorbij de oren. Laat dit op de grond voelen
- hoofd in de nek of op de borst. Naar vast punt kijken.

Variaties

- Rechtstandig met zwemtechniek
Techniekomschrijving: armen worden nu via 'schoolslag-techniek' opgezwaaid. Voor de rest zie de techniek van de vorige rechtstandige sprong.
 - Rechtstandig met zijwaartse armtechniek. Techniekomschrijving: armen worden nu gestrekt zijwaarts opgezwaaid tot aan de oren. Belangrijk houdingsaspect: armen gestrekt.
- N.B.: deze techniek is functioneel voor de rechtstandige sprongen en hun variaties. Niet echt geschikt voor de salto-inzet. De springers leren door deze sprong wel sneller een goede balans op de trampoline en daarom is het verstandig dit wel te oefenen.

VARIATIES VAN DE RECHTSTANDIGE SPRONG

De meest eenvoudige sprongen zijn al wel bekend vanuit het minitrampoline springen. Denk hierbij aan rechtstandig met hurken, spreiden, hoeken, spreidhoek, twisten van de heup, flipper (kurbet)sprong, fietsen in de lucht en draaisprongen (halve en hele draai).

Techniek

Hurksprong:

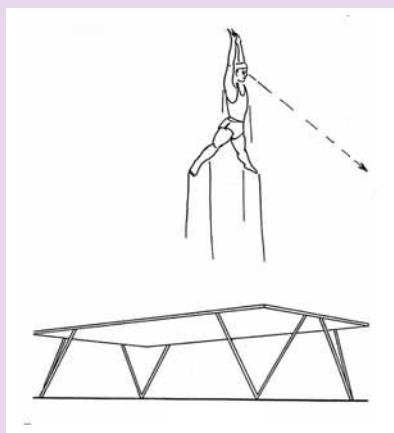
- zelfde afzet als rechtstandige sprong
- inzet van hurkactie vlak voor het hoogste punt
- knieën naar de borst brengen

- aantikken net onder de knieën en actief weer uitstrekken.

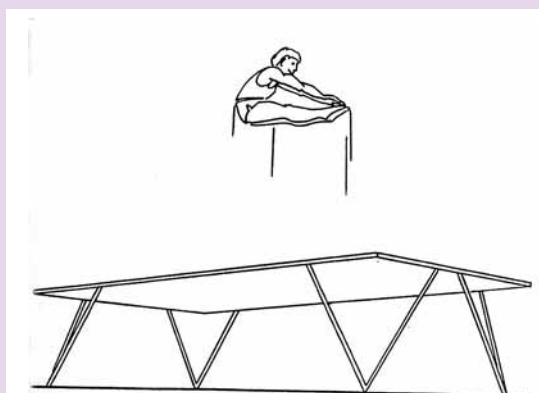
Belangrijke houdingsaspecten: romp rechtop en hoofd op. Tenen blijven strekken, knieën en enkels gesloten.

Spreidsprong

Vlak voor hoogste punt maximaal spreiden

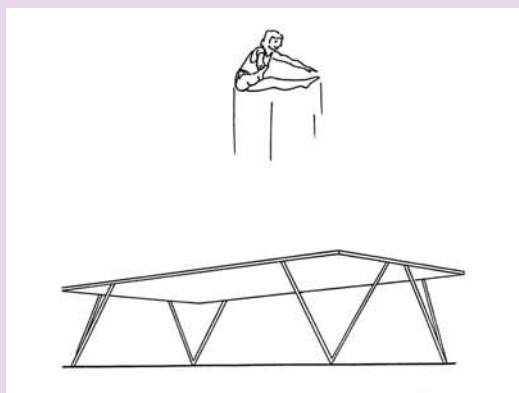

Hoeksprong

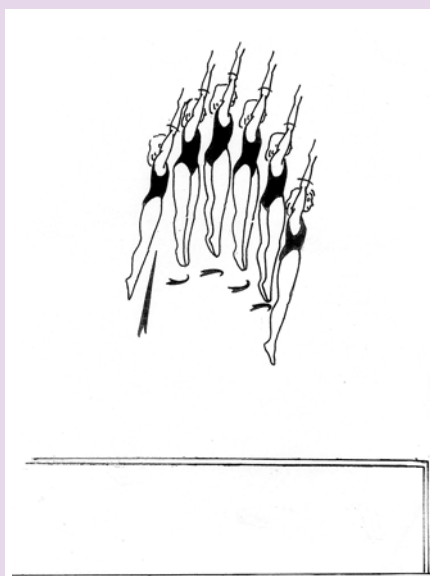
Vlak voor hoogste punt de benen fel naar de romp brengen (horizontaal is het streven)

Spreidhoeksprong

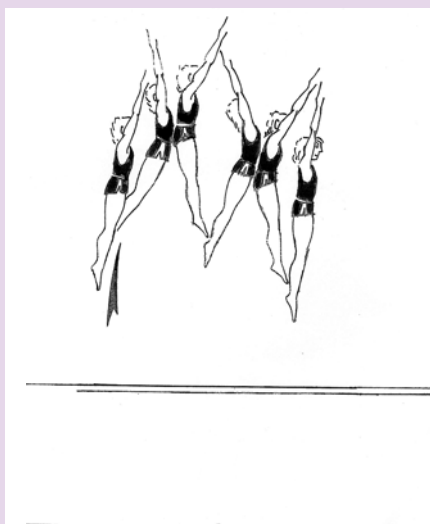
Vlak voor hoogste punt worden de benen actief gespreid en de heupen gehoekt. De handen tikken hierbij de voeten aan. Daarna actief uitstrekken van het lichaam en de benen weer sluiten. Belangrijke houdingsaspecten: benen horizontaal en romp zo recht mogelijk. Kijk naar een punt voor je. Hoek tussen benen en romp ± 90 graden.

Twistsprong

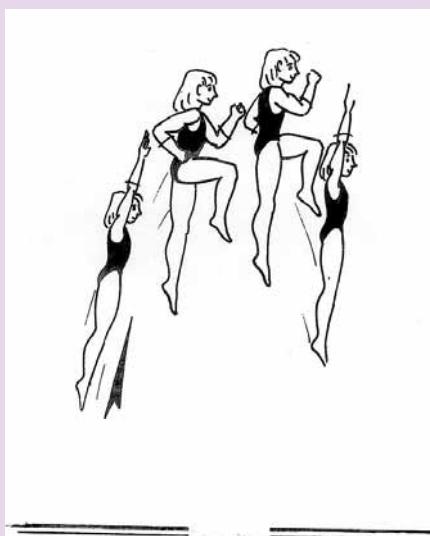
Na afzet snel de heupen snel naar links en rechts draaien. Wie haalt de hoogste score?

Flippersprong

Na de afzet holbol, etc. trekken

De fietssprong

Direct na de afzet knie voor knie optrekken. Vlak voor landing weer sluiten.

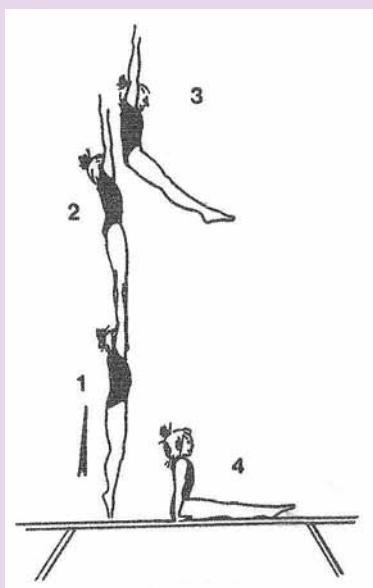
Draaisprongen

Na de afzet kwart, halve, driekwart en hele draai maken. Draai meenemen vanuit de afzet is het eenvoudigste.

Sprongen waarbij niet op de voeten wordt afgezet

Het gaat hierbij om sprongen waar op andere lichaamsdelen wordt geland, zoals: zitsprong, zitsprong halve draai, handen en knieënsprong, handen en knieën - buik, rugsprong en bommetje. Sprongen waar zeker techniek voor nodig is, maar die ook goed op de tuintrampoline kunnen worden uitgevoerd.

Zitsprong

Inzet als streksprong, daarna in de dalende fase benen naar voren brengen (armen via zijwaarts naar beneden) en de handen naast het zitvlak plaatsen met de vingers naar voren. Armen iets gebogen in het ellebooggewricht. Bij landen moeten benen en zitvlak gelijktijdig op de trampoline komen om vanuit zit de armen voorlans op te zwaaien tot stand. Methodische opbouw:

- zit op de vloer of trampolinedoek in de juiste zithouding
- vanuit stand met armzwaai komen tot zit en weer tot stand
- idem vanuit steeds hoger springen.

Zitsprong halve draai tot stand en tot zit

Vanuit zit de armen opzwaaien en de halve schroef inzetten. Benen onder je door trekken. Pas laat de schroef inzetten. Probeer er zoveel mogelijk achter elkaar te maken. Niet te vroeg de schroef inzetten, eerst actief opzwaaien.

Methodische opbouw:

- eerst zit halve schroef tot stand en daarna zit halve schroef tot zit.

Handen en knieënsprong

De sprong wordt als voorbeweging van andere sprongen gebruikt, zoals de buiksprong. Ook kan de sprong een oplossing zijn om mislukte sprongen van een niet te grote hoogte op te vangen. Techniek: Tegelijk landen op de handen en onderbenen/knieën. Het bovenlichaam is parallel aan de mat. De schouders staan loodrecht boven de handen en de heupen recht boven de knieën. Tenen plat op de mat. Bij het opkomen hard met de handen duwen.

Handen en knieën naar buik

De buikhouding eerst apart oefenen. Buikhouding: ellebogen

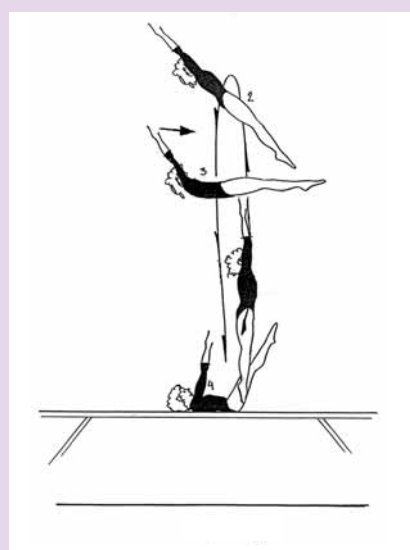

naar buiten gebogen (driehoekje), zodat de vingertoppen elkaar bijna raken. Het hoofd is op, het lichaam is recht en de wreeven stevig in de mat drukken. Daarna vanuit de handen en knieënsprong twee keer veren en de buiksprong maken. Vanuit de buik weer terug komen tot handen en knieënhouding. Probeer maar series te maken.

Een handen en knieënsprong kan ook op tuintrampolines gebruikt worden, als een voorbereiding op salto's voorover. Bijvoorbeeld vanuit handen en knieënsprong op alleen knieënsprong komen tot handenstand doorrollen en in een latere fase handen niet meer gebruiken als steun, maar een rolletje voorover tot rug. Een goede gewenningsoefening voor de salto voorwaarts en dicht bij de mat qua veiligheid.

Rugsprong

Ook de rugsprong is van belang om te beheersen, wanneer je

achterover komt te vallen. Op de trampoline niet de armen uitsteken (voorkomt elleboogblessures). Eerst weer de ruglanding droog oefenen: op de rug liggen met de benen verticaal, de handen wijzen naar de voeten, kin op de borst. Daarna uit licht veren: na het hoogste punt hoeken in de heupen en armen

naar voren brengen. Na de ruglanding de heupen weer strekken en armen omhoog brengen.

Vervolgens uit de rechtstandige sprong met iets meer achterwaarts hangen. Oriënteer je op een punt voor je, zolang mogelijk, schouders op de mat en armen gestrekt.

Methodische opbouw:

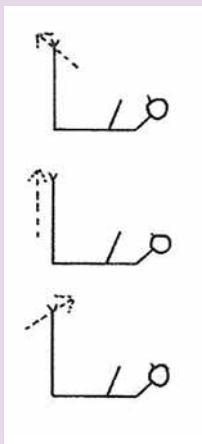
- vanuit stand tot ruglig en weer terug tot stand (met matje)

- idem vanuit licht inveren
- daarna steeds hoger en zonder matje.

Vanuit de rugligging zijn drie variaties (zie tekening) te bedenken:

- 1 ruglanding opkomen tot stand of halve draai opkomen tot stand
- 2 rug - rug landingen achter elkaar maken en
- 3 ruglanding achterover doordraaien tot stand.

De derde vorm is weer een voorbeweging voor de salto achterwaarts, want salto achterwaarts wordt in twee delen uitgevoerd. Eerst met handenplaatsen (rol achterwaarts) en later zonder plaatsing van de handen.

Het bommetje

Het bommetje is een populaire valbreeksprong. Als je dan toch valt is het beheersen van het bommetje een prima redmiddel net als de rugsprong. Het bommetje is een losse rol voorover, waarbij je op de bovenkant van de rug landt en vervolgens doorkaatst naar stand. Bij het aanleren de knieën naar buiten en handen onder de knieën. Velen maken in het begin teveel rolbeweging. Bommetje eerst oefenen op crashmatje.

Aanbieden van clinics door gymnastiekverenigingen

Voor gymnastiekverenigingen (zonder wedstrijdtrampolines) liggen er mogelijkheden om met gebruikmaking van tuintrampolines extra leden te binden. Momenteel staan er in de achtertuinen veel trampolines die zijn aangeschaft door ou-

ders/verzorgers zonder te kijken naar veiligheid en op welke wijze zij regels kunnen/moeten stellen aan het gebruik hiervan.

Advisering tuintrampolines

Leveranciers zien zelf de ronde tuintrampolines als een speeltoestel en de rechthoekige trampolines als een springtoestel. De ronde trampoline daagt de deelnemers uit om op ieder moment te blijven springen terwijl de rechthoekige trampoline (meest te vergelijken met een wedstrijdtrampoline) zijn beperkingen heeft en smaller oogt, waarbij mensen eerder gevaar zullen voelen.

Gymnastiekverenigingen kunnen tuintrampolines aanbieden in clinics of het toestel integreren in hun springactiviteiten. Ook kunnen de gymnastiekverenigingen voor hun recreatieve gymnasten het als een extra toestel zien, maar in de methodische opbouw van turnprofielen is het een handig toestel.

SLOT

De tuintrampoline is een prachtig hulpmiddel en belangrijk voor de coördinatieve scholing van het jonge kind. Het hulpmiddel zou ook in de gymzalen moeten staan en de sportopleidingen moeten er in hun programma's op inspelen. We moeten het kind niet met het badwater wegspoelen en onze verantwoordelijkheid nemen. Net als bij de airtumblingbaan en de airtumplingkast hebben de toestelfabrikanten zitten slapen toen het toestel op de markt kwam. De praktijk is leidend en richtinggevend. Dan kun je spreken over echt praktijkgestuurd leren. Onderwijs en sportvereniging: oppakken dus!

Met dank aan Marcel Verstraeten

Tekeningen: Jochem Mol

Foto's: Bergtoys

Info: www.bergtoys.nl
www.elphymed.nl
www.sidijk.com

Clinics: Bel met de KNGU of stuur een mail naar creagym@planet.nl

Favoriet

Elite

Easystore

ATTRACTIEF HANDBAL SPELEN (1)

Aantrekkelijke oefenvormen op de grens van sportvereniging en onderwijs voor kinderen van 12 en 13 jaar.

Door: Jeroen Koekoek

In dit eerste artikel zijn de volgende drie activiteiten uitgewerkt:

- 1 de sprongworp: springend scoren
- 2 de valworp: vallend mikken
- 3 de handbal loopregel: jagerbal met schuilplaatsen.

In een volgende LO-uitgave wordt voor deze activiteiten leerhulp geformuleerd voor de zwakke en goede beweging en wordt een vervolg- of uitbouwsituatie gepresenteerd. Tot slot volgt in een derde en laatste artikel de verantwoording en argumentatie voor de keuze van deze drie handbalactiviteiten.

INTRODUCTIE

Handbal is een dynamische sport. Wedstrijden verlopen vaak in hoog tempo. Doelpunten zijn er in overvloed en er is veel afwisseling tussen aanvallen en verdedigen. Dit in tegenstelling tot bijvoorbeeld voetbal en hockey. In deze sporten is het looptempo van spelers meer afwisselend. De uitslagen vallen veel lager uit. Daarnaast hebben spelers in het spel vaak een specifieke functie (bijvoorbeeld als speler vooral verdedigen óf vooral aanvallen!) Voor handbal geldt dit laatste principe veel minder. Een handbalspeler vervult meestal beide taken.

Een goede balvaardigheid is hierbij erg belangrijk, maar vooral ook om het plezier te blijven behouden. Het handbalspel aantrekkelijk houden én toch vaardig worden. Zowel de trainer op de vereniging als de vakleerkracht in het onderwijs moet dit spanningsveld proberen op te lossen. De leerkracht bewegingsonderwijs ondervindt daarnaast nog een probleem bij het introduceren van aantrekkelijke handbalachtige bewegingssituaties voor zijn leerlingen. Handbal in het onderwijs betekent meestal veel aandacht voor de eindvorm. Namelijk het spelen van wedstrijdjes (bijvoorbeeld als voorbereiding op een sporttoernooi) zeven tegen zeven, met nauwelijks aangepaste regels en een heuse cirkel. In het onderwijs zijn niveauverschillen in handbalachtige activiteiten tussen leerlingen vaak erg groot. Er wordt aandacht besteed aan handbalactiviteiten waarbij slechts een deel van de klas mee kan komen wat betreft hun vaardigheid. Handbalwedstrijdjes tijdens de les zijn dus vooral geschikt voor handbalvaardige leerlingen.

Bij een groot deel van de leerlingen ontbreekt dan ook het spelplezier.

Het doel van deze praktijkreeks is het aanbieden van speciale activiteiten gericht op de handbalsport. Het gaat dan om handbalactiviteiten waarbij enerzijds de sportspecifieke kenmerken niet verloren gaan en anderzijds tegemoet wordt gekomen aan een bredere doelgroep (voor wat betreft niveau) in het onderwijs. Deze activiteiten kunnen dus gebruikt worden door zowel leerkrachten bewegingsonderwijs als door trainers op de sportvereniging. Met enkele aanpassingen worden ze gespeeld met kinderen in de bovenbouw van het basisonderwijs (groep 8) tot een met leerlingen uit de brugklas.

1 DE SPRONGWORP: SPRINGEND SCOREN (TWEETEGENTWEET)

Kinderen leren in deze activiteit:

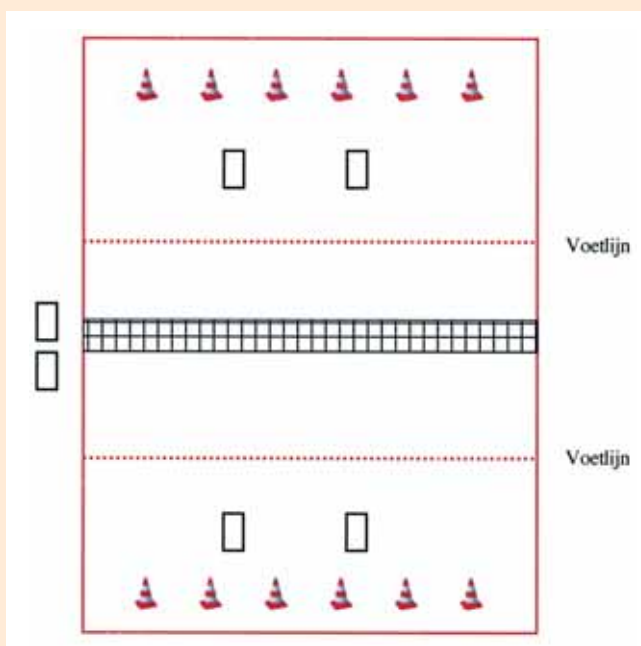
- het passeren van een keeper
- hoog te springen (boven het net) om doelkansen te creëren
- aan de hand van een twee- of driestappen ritme zo uitkomen om een sprongworp te maken
- hard te mikken vanuit de lucht
- via een onderhandse worp te scoren
- ballen met veel vaart tegen te houden
- te genieten van het spanningsveld tussen het raken van een doel en het voorkomen van tegendoelpunten.

Speelveld:

- van zes bij twaalf meter met twee speelvakken (kwart van de zaal)
- volleybalnet als middenlijn (op ooghoogte van de leerlingen)
- voetlijn (op ongeveer één meter van het midden) op beide speelvakken.

Materiaal:

- twee kleine foamballen (of in eerste instantie zachte 'ploffballen')
- twaalf grote pilonnen omgekeerd (als doelen, zes om zes)

Figuur 1: Twee teams van twee spelers proberen vanuit het eigen vak te scoren bij de tegenpartij

- kasten, banken, matten voor een goede afbakening van de zijkanten
- twee scheidsrechterfluitjes
- lintjes als telsysteem
- krijt/flapjes voor de voetlijn.

Spelers:

- zes kinderen
- vier veldspelers (twee tegen twee)
- twee wachters (houden de telling bij).

Opdracht:

Balbezittende spelers proberen pilonnen in het andere speelvak om te gooien. Tegelijkertijd proberen ze ballen van de tegenspelers tegen te houden.

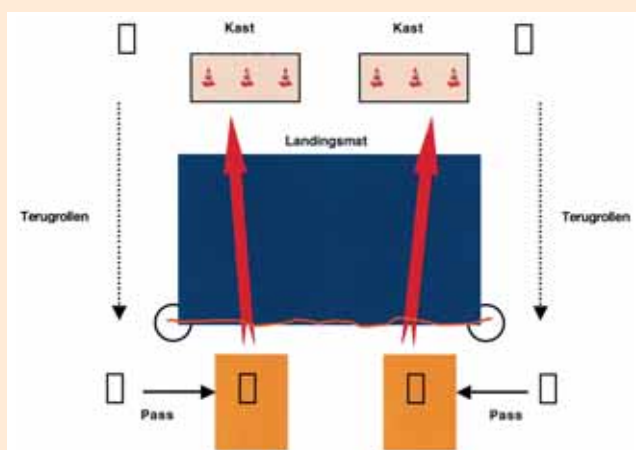
Speelregels:

- balbezitter mag een onbeperkt aantal passen maken in het veld
- balbezitter zet met één voet vóór de voetlijn af en mikt de bal in de lucht op de pilonnen
- bij drie (van de zes) blokjes of pilonnen om, stopt het spel
- als een pilon of blokje is omgegooid blijft deze op de grond liggen
- wanneer een pilon omgaat terwijl een voetfout is gemaakt, dan mag deze weer recht worden gezet.

Wisselregels:

- het tweetal dat als eerste drie blokjes of pilonnen om heeft wint het spel
- alle teams draaien met de klok mee door
- het team dat wint krijgt een lintje om
- de wachters komen in het veld.

2 DE VALWORP: VALLEND MIKKEN

Figuur 2: Een speler krijgt de bal aangespeeld en probeert over de lijn te springen en in de lucht de bal tegen de pilonnen te raken

Kinderen leren in deze activiteit:

- na ontvangst van de bal in schotpositie te komen
- vanuit de lucht te gooien om vervolgens met een val te landen
- met een aantal passen zo uit te komen dat ze een valworp kunnen maken
- hard te mikken vanuit de loop of vanuit stand
- te genieten van de spanning tussen het raken en missen van het mikdoel.

Speelveld:

- zes bij tien meter
- twee miksituaties.

Materiaal:

- twee kasten met daar bovenop drie grote pilonnen als mikdoel
- één landingsmat in de breedte
- twee kleine matjes vóór de landingsmat
- twee korfbalpalen
- één toverkoord gespannen 30 cm boven de rand van de landingsmat
- zes kleine foamballen (drie ballen per situatie).

Spelers:

- twee groepjes van drie kinderen
- één mikker, één balontvanger, één passer.

Opdracht:

Mikker staat op de kleine mat bij de rand van de landingsmat met zijn gezicht in de richting van het mikdoel. De passer staat tegenover de mikker.

De mikker krijgt de bal aangespeeld. Via een valworp op de landingsmat wordt het mikdoel geraakt.

Speelregels:

- mikker krijgt drie pogingen om de pilonnen te raken
- de bal wordt losgelaten in de lucht (nog vóórdat de landingsmat wordt geraakt).

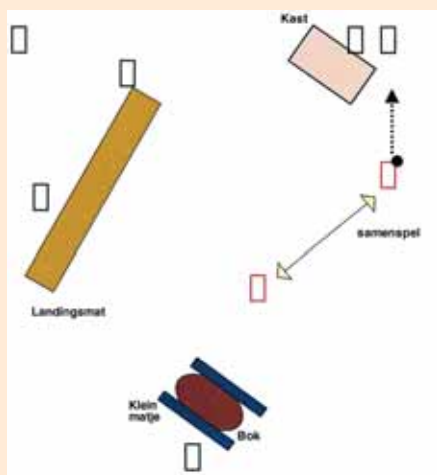
Wisselregels:

- ná drie mikkpogingen wisselen
- mikker wordt balontvanger, balontvanger wordt passer en passer wordt mikker.

3 DE HANDBAL LOOPREGEL: JAGERBAL MET SCHUILPLAATSEN

Kinderen leren in deze activiteit:

- met behulp van een stuit uit te komen om een loper af te gooien
- met behulp van een twee- of driestappen ritme uit te komen om een loper af te gooien

Figuur 3: Twee spelers proberen al samenspelend lopers af te gooien met een bal. Zij mogen hierbij gebruik maken van de handbal loopregel om naar een loper toe te gaan

- precies te mikken vanuit de loop
- een medespeler in de loop aan te spelen
- te genieten van het spanningsveld tussen het raken van jagers en het ontwijken van de bal als loper.

Speelveld:

- tien bij vijftien meter
- veld afgezet met behulp van banken.

Materiaal:

- één landingsmat (als schuilobject; op een kar of eventueel tussen de leggers van een gelijke brug)
- één bok met aan beide kanten twee kleine matjes (als schuilobject)
- één kast (als schuilobject)
- één kleine foambal
- twee lintjes voor de jagers
- vijf telblokjes
- stopwatch.

Spelers:

- zeven kinderen
- twee jagers vier lopers
- één teller (met stopwatch).

Opdracht:

Jagers proberen de lopers af te gooien. De lopers proberen dit te voorkomen door gebruik te maken van de schuilplaatsen.

Speelregels:

- jagers mogen de lopers zowel uittikken als gooien
- jagers mogen gebruikmaken van de handbal loopregel.

Handbal loopregel:

De handbal loopregel bestaat in dit spel uit het maken van drie passen en het maken van één stuit met de bal. Vóórdat er wordt gestuit met de bal mag de jager drie passen maken en ná de stuit nog een keer drie passen.

- lopers mogen de bal afweren
- een rake worp telt niet als het hoofd van een loper wordt geraakt
- wordt een loper afgegooid dan gaat deze op de bank zitten
- de jagers leggen dan een blokje om
- bij meer passen of dribbel dan de handbal loopregel toestaat telt een rake worp niet en gaat er een blokje weer rechtop.

Wisselregels:

- het spel stopt als vijf lopers afgegooid zijn (en dus vijf blokjes om zijn)
- het spel stopt ook als twee minuten speeltijd om is.

Foto's: Jeroen Koekoek

Correspondentie:

jh.koekoek@windesheim.nl

REGISTRATIE LERAREN LO UIT DE STARTBLOKKEN

Nadat de Wintervergadering van 16 december unaniem groen licht gaf voor het KVLO-Registerleraarschap is de inschrijving van start gegaan. Leraren bewegingsonderwijs kunnen zich inschrijven in het initiële register. Opleidingsinstituten en Afdelingen kunnen hun scholingen aan de Commissie Registratie voorleggen voor waardering ten behoeve van de KVLO-Registratie. De invoering van het Register past in de ontwikkelingen van de Wet BIO, de bekwaamheidseisen en het bekwaamheidsdossier voor onderwijspersoneel.

Door: Hilde Bax

BEKWAAMHEIDSONTWIKKELING EN KVLO-REGISTER

Soms lijkt leraar zijn meer een roeping dan een beroep. Zelfs in tijden dat het niet goed gaat met het onderwijs, blijven leraren hun schouders onder het werk zetten. De meeste leraren hebben een groot verantwoordelijkheidsgevoel. Staken doen ze zelden of nooit, want lesuitval moet tot een minimum beperkt blijven. Leraren zijn veelal gedreven en ze willen werken aan het uitbouwen van hun bekwaamheid, hun professionaliteit. Een dat geldt zeker voor de beroepsgroep van leraren bewegingsonderwijs.

Deze tijd waarin de verplichting is gekomen om een bekwaamheidsdossier bij te houden, geeft onderwijsgeveenden, die willen investeren in zichzelf en daarmee waardevoller worden voor hun leerlingen en hun school, nieuwe mogelijkheden. De keerzijde is echter papieren rompslomp en er bestaat nog weinig helderheid over het effect op toekomstige taak- en functiedifferentiatie. Nog minder is er bekend over eventuele beloningsdifferentiatie. Een gegarandeerd rendement is niet te geven.

Bij de KVLO leeft al ongeveer drie jaar het idee om een Beroepsregister voor leraren lichamelijke opvoeding aan te leggen. Bewegingsonderwijs heeft goed opgeleide, professionele leraren nodig die perfect op de hoogte zijn en blijven van bestaande actuele kennis, kunde en inzichten betreffende het vakgebied in en rondom de school. Het belang van een kansrijke en verantwoorde bewegingsontwikkeling van leerlingen brengt dit met zich mee. Planmatig werken en handelen is evident.

Daarbij is de heersende gedachte dat Registerleraar bewegingsonderwijs zijn, het bewijs impliceert dat aan alle wettelijke eisen betreffende onderhoud van en werken aan deskundigheid is voldaan. Tevens kan deze status ten overstaan van de leidinggevende of werkgever dienen ter verantwoording van (een deel van) de overeengekomen scholingstaakstelling. Door inschrijving in het initiële register maakt een leraar de

intentie duidelijk werk te willen maken van lifetime scholing en deskundigheidsbevordering, want het streven is Registerleraar worden en blijven.

Het KVLO-Register is een service voor actieve beroepsbeoefenaren die hun bekwaamheidsontwikkeling door een externe instantie willen laten toetsen. Als eerste grote vakvereniging biedt de KVLO leraren bewegingsonderwijs deze mogelijkheid.

TOCH NOG TWIJFELS?

De mogelijkheid om geregistreerd te worden als leraar lichamelijke opvoeding is nieuw en het is niet bekend wat de status zal worden in de toekomst. Bovendien wordt er jaarlijks een redelijke inspanning gevraagd te weten: gemiddeld 30 studiebelastingsuren op Europees niveau 5. Maar natuurlijk is dit nadeel gelijktijdig een voordeel: een Registerleraar maakt tijd voor kwaliteit.

Stelling

De KVLO-Registratie is alleen bedoeld voor leraren bewegingsonderwijs die serieus werk maken van long-life leren.

Informatie en reacties met betrekking tot de KVLO-Registratie: www.kvlo.nl-onderwijs-registratie. Het inschrijfformulier voor het initiële register is op deze pagina te downloaden.

Correspondentie: hilde.bax@kvlo.nl

EN
VERDER

VAKONTWIKKELING: IS DIE ER WEL?

Je kunt op verschillende manieren tegen ontwikkelingen in ons vak aankijken. Hieronder mijn kijk, opgehangen aan een vijftal thema's. Mijn standpunten komen mede voort uit een onderzoek naar wat er in het bewegingsonderwijs gebeurt en wat de leerlingen er leren. **Door: Edwin Timmers**

Op 1 februari werd de jaarlijkse ALO/KVLO-studiedag gehouden. Plaats van handeling: het Instituut voor Sportstudies van de Hanze Hogeschool Groningen. De dag werd geopend met een tweegesprek tussen Harry Stegeman, lector Bewegen en gedragsbeïnvloeding aan de Hogeschool Windesheim, en Edwin Timmers, opleidingsdocent aan het Instituut voor Sportstudies. Zij wisselden met elkaar van gedachten over vijf actuele thema's binnen het vak: (1) bewegingsonderwijs: doel én middel?, (2) bewegingsonderwijs en gezondheid, (3) sport en bewegingsonderwijs, (4) bewegingsonderwijs en het nieuwe leren en (5) professionalisering. Op ons verzoek vertrouwden beiden hun ideeën aan het papier toe.

U vindt ze in twee afzonderlijke bijdragen.

BEWEGINGSONDERWIJS: DOEL ÉN MIDDEL?

Ooit vergeleek Bart Crum ons vak met een toverbal: 'het vak is overal goed voor'. Toen, maar nog steeds, zijn we erg ambitieus. Té ambitieus, als je het mij vraagt. Enige soberheid zou ons beter passen. Wat wil je de kern van het vak noemen?

Mijn keuze - en ik weet dat ik daar niet alleen in sta - is: leer leerlingen sporten én bewegen. Een gerichtheid op sportgerichte bewegingseducatie. Leren oplossen van bewegings- en regelproblemen op basis van motorische, sociale en cognitieve leerervaringen. Het motorische krijgt van mij prioriteit. Het leren is een doorgaand proces langs leerlijnen. Het werkt op korte én lange termijn. Een 'leerlijn voetbal' op school

loopt van het spelen van een eindspelvorm als één tegen één tot en met zeven tegen zeven met twee doelen. Het wordt afgewisseld met aandacht voor basisspelvormen zoals bijvoorbeeld vier tegen twee met twee doelen, als spelproblemen niet direct door coaching zijn op te lossen. Een onderwijsvak zoals LO móet een leervak zijn.

Over wat 'leren' is, denken we echter verschillend. In de afgelopen twee jaar hebben onze vierdejaars bij 87 coaches onderzoek gedaan naar wat er in het bewegingsonderwijs gebeurt en wat leerlingen er leren. Hun kijk op leren bepaalt de wijze waarop ze het vak uitoefenen.

Er zijn drie praktijkbeelden gevonden.

Praktijkbeeld A past bij 70% van de collega's. Ze zien leren als 'kennismaken'. Er is een breed aanbod aan activiteiten. Gemiddeld komt elke activiteit drie lessen aan bod. Meestal gebeurt dat in de vorm van eindvormen. Leerlingen moeten de activiteit leuk vinden. Het docentgedrag heeft de kenmerken van een entertainer. In de sectie vindt minimale samenwerking plaats. De onderlinge verstandhouding wordt meestal als 'redelijk' getypeerd. Er worden weinig tot geen afspraken gemaakt en er is ook weinig overleg.

Praktijkbeeld B past bij 15% van de collega's. Ze zien leren vooral als 'motorisch leren en intensief bewegen'. Het aanbod is minder breed dan bij beeld A. Gemiddeld gaat het om vijf lessen. De nadruk ligt op het leren van vaardigheden en eindvormen. Het gaat om 'beter voetballen'. Het docentgedrag heeft de kenmerken van een trainer. De sectie werkt samen. Er worden organisatorische en programmatische afspraken op hoofdlijnen gemaakt. Er vindt enig overleg plaats. Gemiddeld één keer in de twee maanden.

Praktijkbeeld C past ook bij 15% van de collega's. Ze zien het leren als motorisch, sociaal en cognitief. Het gaat om het leren spelen van een wedstrijdje, organiseren van een atletiekmeerkamp of een judotoernooi en samen een voetbalplan voor de komende lessen maken. Leren vindt op korte en lange termijn plaats. Het docentgedrag heeft de kenmerken van de teacher/bewegingsonderwijzer. De sectie werkt en leert professioneel samen, maakt vele afspraken over organisatie, programma en aanpak, er is tweewekelijks overleg.

Docenten in deze categorie richten zich vooral op kennis waarmee leerlingen het eigen bewegen leren te ontwikkelen. Dus wél: welke spelvormen kiezen we? En níét: 'het schrijven van een verhaal over 'sport en doping'. Kennis moet in de zaal, op het veld en in sport- en bewegingssituaties door de leerlingen kunnen worden toegepast. Ze hebben kennis nodig om zichzelf beter te leren voetballen, turnen of judo'en. Dat passen ze toe in de rol van beweger, scheidsrechter/organisator of helper/coach. Het gaat om inzicht krijgen in overeenkomsten en verschillen in wat ze doen en wat ze leren.

Beeld C juich ik toe en ik constateer dat de vakontwikkeling op basis van de 'kijk op leren' van mijn collega's verrassend beperkt is.

BEWEGINGSONDERWIJS EN GEZONDHEID

Daartussen is een indirect verband. Het gaat hier vooral om het positief beleven van sporten en bewegen. Dat kan tot een positieve bewegingsattitude leiden en een levenslange behoefte om actief te bewegen. Het is mooi meegenomen, maar een nevenproduct. Tot 'gezond' hoort ook een 'veilig bewegen'. Het is een belangrijke voorwaarde voor plezierig bewegen. Voor ons vak gaat het om leren hoe je jezelf kunt leren fit te krijgen en te houden. Daarnaast onder welke condities 'veilig' sporten en bewegen kan plaatsvinden. Mijn voorkeur is om dit alles, al bewegend, in het eerste leerjaar van het VO aanbod te laten komen.

SPORT EN BEWEGINGSONDERWIJS

Vanaf pakweg de zeventiger jaren is het begrip 'sport' verbreed en kent het vele verschijningsvormen. Sporten maakt belevingen mogelijk zoals 'bewegen om het bewegen, bewegen om te showen of bewegen om avontuur/spanning te beleven' naast het aloude 'bewegen om te presteren'.

Sporten op school betekent: de kern van een sport met zijn technieken, tactieken en gewoontes gebruiken én vertalen naar en aanpassen aan de mogelijkheden van leerlingen. Dus...

- boksen wordt o.a. 'elkaar nét en ontspannen raken'
- voetballen wordt o.a. vier tegen vier of zeven tegen zeven spelen
- turnen wordt o.a. saltospringen in een net of zeil.

Presteren is vooral vergelijken met jezelf, een samen presteren en zo mogelijk komen tot samenwerkend leren. Sporten en bewegen vindt in het onderwijs altijd binnen een pedagogische context plaats. Zelfstandigheid, sportgerichte bewegingseducatie, meervoudige bewegingsbekwaamheid, veelzijdigheid (breed aanbod mét diepgang) zijn daarvan de peilers. Het is wel sport- én bewegingsonderwijs. Laten we het doen in acht lessen voetbal in één periode om een beetje beter te leren voetballen én beter te leren spelen!

Vakontwikkeling vindt al doende plaats onder invloed van bijvoorbeeld ontwikkelingen in het onderwijs of de sport. Een

Aandacht tijdens studiedag LO2 in Nieuwegein

FOTO: XHANS DIJKHOFF

voorbeeld van een ontwikkeling in het onderwijs die ons vak beïnvloedt is het 'competentieverricht leren' gericht op het leren van (sport)praktijken, met pittige taken en het ontwikkelen van competenties als: kijk op het leren bewegen, ontwikkelen van plannen en middelen, begeleiden en reflecteren én het in praktijk kunnen brengen. Beoordelen van gedrag op niveaus is hier direct mee verbonden.

Leerlingen bereiden in een team van drie een turndemonstratie voor en regelen dat toernooi met elkaar. Het hoort bij dat praktijkbeeld C.

We volgen ook in enige mate de ontwikkelingen uit de (jeugd)sport. Denk aan de 'Zeister visie' (KNVB) of de recent gepubliceerde aanpak van onze nationale hockeycoach: ...verbeter niet de fouten, maar verbeter waar spelers sterk in zijn - laat het team de gevolgen van de fouten opvangen - richt je niet op resultaten, maar op taken en handelingen - spelers moeten zelf leren nadenken en handelen - het gaat om samenwerkend leren...

BEWEGINGSONDERWIJS EN HET NIEUWE LEREN

Topics in de onderwijsontwikkeling komen in de loop van jaren steeds weer terug, maar wel in een ander jasje. Er is dan altijd iets toegevoegd of iets nieuws krijgt accent. Voorbeelden zijn 'zelfstandigheid' en 'differentiatie'. Het is dus niet vreemd als iets je bekend voorkomt. Maar kijk er wel goed naar, want je kunt er wat van leren. Een goede docent zorgt voor een potentieel breed repertoire aan didactische modellen, werkpatronen en vuistregels die de aanpak in het lesgeven variatie geeft én afstemming op de groepen leerlingen. Een goede docent streeft steeds naar verbetering van dat potentieel.

Het 'nieuwe leren' is een onderwijsontwikkeling die zich ook in het bewegingsonderwijs heeft ontwikkeld. Zie praktijkbeeld C. Het is een koppeling van:

- sportgerichte bewegingseducatie: een beetje beter leren voetballen (minimaal acht lessen) én leren spelen (benutten van transfer) - leren sporten én bewegen!
- geleidelijk meer zelfstandig en zelfsturend alleen én samen leren handelen!
- ontwikkelen van een meervoudige bewegingsbekwaamheid: motorisch, sociaal, cognitief leren in samenhang en langs leerlijnen: van bewegings- én ensceneringsthema's!
- veelzijdig en breed aanbod, maar wel met diepgang (beleven, leren én leren leren!)
- leren-op-maat: differentiatie naar niveau, interesse én manieren van leren 'sporten en bewegen'(vakleren)!

Alle aspecten zijn in de loop van de jaren in de vakdidactische theorie te vinden geweest en vallen nu samen. Accent hierin is de oplevende aandacht voor 'individuele vakleerprocessen'. Dat kort neerkomt op: maak uw didactiek inzichtelijk en toepasbaar voor leerlingen. Uw modellen, werkpatronen en vuistregels leren leerlingen zelf en steeds zelfstandiger toe te passen.

Wij typeren het in Groningen als 'actief leren onderwijzen'!

Het streven is leerlingen te motiveren tot: 'leren is leuk in leuke leeromgevingen, een leven lang'. Maar ...deze invulling komt van vakdidactici en wordt door nog maar 15% van de collega's geïmplementeerd. Onderwijs in sporten en bewegen heeft als kerndoel: 'slim, sportgericht, zelfstandig bewegings- en ensceneringsproblemen leren oplossen'. Ensceneringstaken richten zich op het zelf leren organiseren, ontwikkelen en ontwerpen van bewegingsactiviteiten en/of -situaties.

PROFESSIONALISERING

Uit een onderzoek bij vijftig goede vakcollega's blijkt dat ontwikkeling in ons vak selectief verloopt. Het is vooral een persoonsgerichte vakontwikkeling.

Bij 20% is de vakontwikkeling gericht op het beïnvloeden van de eigen vaksectie. Het proberen elkaar op scherp te zetten. Bij 5% van de collega's is de behoefte en de durf de vakontwikkeling 'buiten de poort' te richten. Dat zijn de auteurs van vakpublicaties, collega's die op studiedagen workshops of presentaties geven. Vakontwikkeling is voor het grootste deel dus een erg 'stil' verloopend proces.

Bewuste ontwikkeling en deelname aan zelf gekozen 'leerprojecten' zie je bij slechts 10% van de collega's. In deze gevallen stimuleren collega's elkaar tot leren. Het is de eigen passie voor het vak, die deze behoefte creëert. Leerlingen vragen hier niet direct om. Als het maar 'leuk' is.

Omdat prikkels ontbreken, we nauwelijks 'goede praktijk'-ervaringen met elkaar delen, we niet kritisch elkaar bevragen is onze vakdidactiek weinig ontwikkeld. We hebben twee vakdidactische niveaus waarop praktijktheorieën zich ontwikkelen:

- niveau van de persoonlijke praktijktheoretische ontwikkeling
- niveau van de gemeenschappelijke praktijktheoretische ontwikkeling.

Ook wij moeten leren actief te leren functioneren in ons beroep. Het is eenvoudig om ons 'druk' op te leggen. Het maakt met zo'n inspanning ons beroep spannender en gevarieerder. Haal ontwikkelingsprijkels uit:

- eigen ambitie - zorg voor een dagdeel per week voor ontwikkelingsruimte of een baaninvulling die naast geroosterde taken, meer vrij planbare ontwikkelingstaken heeft
- inspirerend gedrag van collega's binnen een vaksectie of schoolteam; bijvoorbeeld een team dat in wekelijks werkoverleg gedurende een jaar samen aan een project werkt
- gedrag van 'goede' vierdejaars studenten in leerprojecten met u, als coach en een opleider; we hebben zo'n project
- gedrag van vakcollega's die iets durven te vertellen (die 5%...) zie de hier en daar uitgevoerde projecten (voorbeeld SLO/KVLO-basisdocumentontwikkeling of ons project 'teaching games for active learning')
- literatuur inclusief ons voortreffelijke vakblad.

Misschien alles bij elkaar een manier om praktijkbeeld C te realiseren. Het kan altijd (nog) beter.

Correspondentie: e.i.timmers@pl.hanze.nl

EN
VERDE

EN
VERDER

ACTUELE THEMA'S IN HET BEWEGINGSONDERWIJS

Sport en bewegen staan op de kaart, vandaag de dag. De overheid zet beide in als wapens in de strijd tegen allerlei maatschappelijk ongerief. School en sport moeten meer samen optrekken. En van de leraar lichamelijke opvoeding wordt nogal wat verlangd en verwacht. Over een paar actuele thema's in ons vak, in heel kort bestek. **Door Harry Stegeman**

BEWEGINGSONDERWIJS: DOEL ÉN MIDDEL?

Uit onderzoek blijkt verder dat er sprake is van een mogelijke positieve invloed van sport en bewegen op de schoolprestaties: fysieke activiteit zou (onder voorwaarden) kunnen leiden tot een betere algemene werkhouding, tot een betere organisatie van het schoolwerk en tot meer productiviteit, tot een betere instelling ten opzichte van de school en tot minder verzuim, tot meer welbevinden, een grotere motivatie en een betere omgang met stressvolle situaties. En - daarmee - tot betere schoolprestaties.

Dat is mooi meegenomen. Het helpt misschien bij het aan de buitenwacht 'verkopen' van het vak. Maar uiteindelijk het gaat er in ons vak om de leerlingen (meer) bekwaam te maken voor deelname aan de bewegingscultuur. Als je die opdracht tot de essentie terugbrengt dat kom je wat mij betreft op: bewegingsproblemen leren oplossen. En daar komt vervolgens nog heel wat bij kijken. Wil je bewegingsproblemen kunnen oplossen, dan moet je kunnen bewegen, je moet samen kunnen bewegen, je moet verstand hebben van bewegen, je moet bewegen kunnen regelen en je moet het fijn vinden om te bewegen. Als het goed is, leer je dat allemaal op school. Want bewegingsonderwijs is een leervak. Of 'de leraren lichamelijke opvoeding in het land' dat ook vinden en, zo ja, of ze er vervolgens ook naar handelen? Als je ze naar het belang van een aantal mogelijke algemene doelstellingen vraagt (wat ik in het kader van een onderzoek van het Mulier Instituut naar de kwaliteit van de LO heb gedaan), dan scoren de volgende vier doel-

stellingen het hoogst: (1) ervaren dat bewegen, spelen en sporten plezierig is, (2) met andere leerlingen leren samenwerken, (3) positief leren staan tegenover regelmatig bewegen en (4) kennismaken met een grote verscheidenheid aan sporten. Pas op de vijfde plaats staat: bewegingsbekwaamheden leren voor deelname aan bewegingssituaties.

Ik heb ze ook een reeks van mogelijke bewegingsactiviteiten voorgelegd (afgeleid van de voor ons vak geldende kerndoelen en eindtermen), met ook weer de vraag hoe belangrijk zij deze vinden. Meer dan een kwart vindt 'bewegingssituaties inrichten, op gang brengen en op gang houden' en 'uitvoeren van rollen als die van instructeur, coach, scheidsrechter, organisator' niet zo belangrijk. En meer dan de helft vindt 'bewegingen analyseren aan de hand van eenvoudige criteria', 'een mening vormen over actuele thema's in de sport' en 'een trainingsprogramma maken dat past bij de eigen mogelijkheden' niet zo belangrijk.

BEWEGINGSONDERWIJS EN GEZONDHEID

Als je de man in de straat vraagt waar ons vak goed voor is, dan zegt hij (als het niet toevallig Midas Dekkers is): voor de gezondheid. Nou is het inderdaad zo dat bewegen en sporten, met name bij volwassenen, bij kunnen dragen aan de preventie van tal van ziekten. En ongetwijfeld is het ook zo dat mensen fitter worden als ze sporten, dat ze zich beter kunnen gaan voelen, en op school of het werk minder verzuimen. Maar betekent dat dat - wat die man op straat en de doorsnee-ouder en de doorsnee-schoolleider dus denken - de lichamelijke opvoeding als vak bijdraagt aan de gezondheid of de fitheid van de schooljeugd?

We weten het antwoord: niet of nauwelijks! Zelfs als je het al zou willen, lukt 't je niet met die paar uurtjes in de week. We moeten het de mensen dan ook niet wijsmaken. En ook de leerlingen niet, voor wie die gezondheid overigens nog helemaal geen probleem is.

Eén van de zes nieuwe kerndoelen voor de onderbouw van het voortgezet onderwijs zegt kernachtig waar ons vak in relatie tot gezondheid op moet mikken: de leerling leert de

waarde van het bewegen voor gezondheid en welzijn kennen en ervaren.

Dat betekent dat we de leerlingen moeten leren hoe zij door middel van bewegen verstandig aan hun gezondheid kunnen werken. En we moeten vooral ook zorgen dat ze een positieve bewegingsattitude ontwikkelen.

In het straks verschijnende *Basisdocument bewegingsonderwijs in de onderbouw van het voortgezet onderwijs* wordt als een van de 'sleutels' die de leerlingen toegang moeten geven tot de bewegingscultuur genoemd: bewegen beleven. Daarmee wordt bedoeld dat de leerlingen betrokken moeten raken bij de lessen en gericht raken op hun eigen ontwikkelingsmogelijkheden. Beleving van de lessen is voorwaarde om te komen tot leren en ontwikkelen. Een juiste wijze van omgaan met elkaar en met regels en materialen maakt daar deel van uit. Het uiteindelijke doel van bewegingsonderwijs is dat het bewegen gaat leven bij de leerlingen, dat het ze raakt en wat met ze doet. Ze moeten graag willen bewegen, zich er in willen ontwikkelen en nieuwsgierig worden naar hun verdere mogelijkheden en perspectieven na de schoolperiode. Kortom: ze moeten een positieve bewegingsattitude ontwikkelen of houden. Dat is dus bepaald geen nevenproduct.

Gezondheid is dat wel. Maar voor alle duidelijkheid: dat is het (mogelijk) van het *bewegingsonderwijs*. Van *bewegen* is het (als de beweger dat wil en als hij daartoe adequaat handelt) wel degelijk een hoofdproduct. Het is dan ook heel legitiem dat we ons vak verdedigen door te wijzen op het belang van bewegen voor de gezondheid.

SPORT EN BEWEGINGSONDERWIJS

In de zestiger en zeventiger jaren hadden lichamelijke opvoeding en sport eigenlijk niet zo veel met elkaar. En nu is introductie in de sport de *core business* van ons vak!

Nou ja, we zien het als onze opdracht om de jeugd (nader) in te leiden in de *bewegingscultuur*.

Maar het is in de loop der jaren niet ongebruikelijk geworden (de meeste van) de daarmee bedoelde activiteiten onder de noemer 'sport' samen te vatten. Want sport kent vandaag de dag vele verschijningsvormen. En daarmee is ons vak gewoon in belangrijke mate 'sportonderwijs'.

Maar 'sportonderwijs' is niet hetzelfde als 'sporttraining'. De leerervaringen die je op de sportclub en in de sportschool opdoet, zijn namelijk niet dezelfde als die in het bewegingsonderwijs. Dat weten wij wel, het probleem is dat het voor de buitenwacht (incl. veel schoolleiders en andere beleidsbepalers) één pot nat is. We kunnen het dan ook niet genoeg van de daken roepen - en in de praktijk waarmaken.

Om te bewerkstelligen dat onze leerlingen de weg naar de buitenschoolse bewegingscultuur (incl. de sportvereniging en de sportschool) weten te vinden, kan het heel nuttig zijn als de school en de sport meer op elkaar worden betrokken. Zoals de Alliantie School & Sport zegt: 'School en sport *samen sterker*'. Als het erom gaat de doelstelling van die Alliantie (elke dag een aanbod van sport en bewegen op alle scholen, opdat alle kinderen de beweegnorm halen) te realiseren - en daar willen we als beroepsgroep aan meewerken, dan kan het zelfs bijna niet anders of er zal structureel met buitenschoolse sportaan-

Attractief Flagfootball

FOTO: EVERT BLUSIE

bieders moeten worden samengewerkt: de scholen moeten in samenspraak en samenwerking met sportverenigingen en andere sportaanbieders een breed en aantrekkelijk beweegaanbod realiseren.

Dat dagelijkse sportaanbod is momenteel nog ver weg. Het thema School en Sport leeft wel, maar vooral bij beleidsmedewerkers (en dankzij BSI, BOS e.d.). De samenwerking met de sport is momenteel vooral incidenteel en ad hoc en het bereik is beperkt: er wordt relatief weinig deelgenomen en dan nog bijna uitsluitend door de sportieve leerlingen.

Die structurele samenwerking is nog allesbehalve verankerd, in feite voelt geen der partijen zich 'probleemeigenaar'. Er is terughoudendheid bij scholen en sportaanbieders: 'Wij doen al ons uiterste best om onze primaire taken uit te voeren'.

De belangen van de beoogde samenwerkingspartners verschillen (te veel). De gemeente ziet vooral de maatschappelijke betekenis van sportstimulering en gezondheidsbevordering. De sportvereniging is van goede wil, maar het ontbreekt aan de noodzakelijke randvoorwaarden (en ledenwinst is - mede daardoor - dikwijls helemaal geen aantrekkelijk perspectief). En het onderwijs is uit op meer kwaliteit, op een breed en aantrekkelijk aanbod, op een sportief imago: niet het halen van de beweegnorm is leidend, maar de opdracht kinderen en jongeren enthousiast te maken voor de bewegingscultuur.

BEWEGINGSONDERWIJS EN HET NIEUWE LEREN

Het nieuwe leren heeft de onderwijswereld, wat zeg ik: het hele land, flink in beroering gebracht. Vergis ik me, of gaat de discussie over de voors en tegens een beetje aan de vakwereld voorbij? Is dat omdat wij menen dat er voor ons (alweer) niets nieuws onder de zon is?

Wat de discussie tussen voor- en tegenstanders van 'het nieuwe leren' bemoeilijkt, is dat allerlei nieuwe vormen van onderwijs (zoals 'natuurlijk' en 'competentiegericht' leren) over één kam worden geschoren. En dat terwijl er zelfs binnen één vorm al grote verschillen zijn.

Als je de tegenstanders - zij zijn het die zich vooral in de media roeren - moet geloven, is de essentie van het nieuwe leren dat de leerlingen opdrachten krijgen en vervolgens min of meer aan hun lot (i.c. aan het internet) worden overgelaten. De critici schetsen eerst een karikatuur en halen deze vervolgens onderuit.

Maar wat is de realiteit? Het 'nieuwe leren' is een verzamelnaam voor een reeks van nieuwe onderwijsvormen. Om meer grip op al de nieuwe onderwijsvormen te krijgen, is het nuttig om op zoek te gaan naar uitgangspunten die (bijna) alle vernieuwingen gemeen hebben. Dat leidt, wat mij betreft, tot het volgende:

- onderwijs moet leiden tot inzicht en begrip (iets van buiten leren of het kunnen uitvoeren van een motorische vaardigheid sec is zinloos)
- nieuwsgierigheid en een drang tot exploreren zijn de beste drijfveren om te leren (het liefst in een authentieke omgeving of een simulatie daarvan); onderwijs moet aansluiten bij de (authentieke) wensen en behoeften van de leerlingen

- maar het nieuwe leren is meer dan aansluiten bij de behoeften van leerlingen: het gaat erom hen - aansluitend bij wat ze willen, kunnen en weten - uit te dagen nieuwe rollen op zich te nemen
- 'zelfregulatie' motiveert degene die leert (leerlingen bepalen tot op zekere hoogte en onder begeleiding hun eigen leerstrategie, studietempo en voortgang); leerlingen moeten actiever en met meer betrokkenheid kennis opdoen
- samenwerking stimuleert tot leren.

Inderdaad allemaal zaken waar we binnen ons vak sinds jaar en dag mee vertrouwd zijn. Dat is wellicht de reden dat de hele discussie een beetje aan ons voorbij lijkt te gaan.

Maar of we er ook naar handelen? Misschien moeten we ons in het debat over het nieuwe leren toch wat minder afzijdig houden.

PROFESSIONALISERING

Niemand zal ontkennen dat doorgaande scholing in het beroep noodzakelijk is en dus ook onderdeel uit moet maken van het takenpakket van elke leraar lichamelijke opvoeding. In het door de KVLO samengestelde beroepsprofiel is dan ook terecht als competentie opgenomen: 'De leraar is in staat om op een adequate wijze het verworven startkwalificatieniveau te onderhouden en uit te bouwen'. Het instellen door de KVLO van een register-leraarschap is een logische stap in het kader van de verdere professionalisering van de beroepsgroep.

Van het pakket van arbeidsvoorwaarden moeten faciliteiten voor scholing onderdeel uitmaken. Zo moet in de normjaar-taak in het voortgezet onderwijs 160 uur worden opgenomen voor scholing. Maar uit het eerdergenoemde onderzoek van het Mulier Instituut naar de kwaliteit van de lichamelijke opvoeding blijkt dat een op de tien leraren daarvan geen gebruikmaakt; de helft doet dat gedeeltelijk.

Als het gaat om het op peil houden van hun deskundigheid vindt 60 procent van de leraren lichamelijke opvoeding 'gesprekken met vakcollega's' en 'de ervaringen die ik in mijn eigen lessen opdoe' (tamelijk) belangrijk. Rond de 40 procent vindt het 'volgen van nascholingscursussen', 'lezen van vak-tijdschriften', 'lezen van vakliteratuur' en 'bijwonen van vak-bijeenkomsten' (tamelijk) belangrijk.

Een derde van de leraren in ons land is het plezier in het werk kwijt, volgens onderzoek van de Stichting Sto(m)p. Op de vraag in het Mulier-onderzoek of ze hun werk met voldoening doen, antwoordde bijna zestig procent van de leraren lichamelijke opvoeding 'ja' en veertig procent 'meestal wel'.

Binnenkort verschijnt het *Basisdocument bewegingsonderwijs voor de onderbouw van het voortgezet onderwijs*. Ik verwacht dat het een belangrijke impuls zal geven aan de verdere professionalisering en de kwaliteit van ons vak. Die enkeling die het plezier in z'n werk wat aan het verliezen is, krijgt dat met dit Basisdocument onherroepelijk terug!

Correspondentie: h.stegeman@windesheim.nl

EN
VERDER

MAATSCHAPPELIJKE STAGES

Maatschappelijke stages voor scholieren staan in het middelpunt van de belangstelling. Zo overweegt het kabinet Balkenende IV de ruimte voor dergelijke stages te vergroten. Het Nederlands Instituut voor Sport en Bewegen (NISB) experimenteerde in samenwerking met vier middelbare scholen met maatschappelijke stages in de sport en kwam tot positieve conclusies. Sportverenigingen vormen voor veel scholieren een aansprekende omgeving waarin voor hen veel te leren valt. De verenigingen zijn tegelijkertijd erg blij met de inzet van scholieren.

Door: Carolien Daniëls

De term 'maatschappelijke stage' verwijst naar de inzet van scholieren in maatschappelijke organisaties. Het idee is dat scholieren in de bovenbouw van het voortgezet onderwijs via zo'n stage in aanraking komen met vrijwilligerswerk. Zo leren zij wat het is om op vrijwillige basis een bijdrage te leveren aan de samenleving. Tegelijkertijd ervaren zij in de praktijk hoe een maatschappelijke organisatie werkt en welke sociale vaardigheden nodig zijn om optimaal te kunnen samenwerken.

SPORT BIEDT ÓÓK LEERZAME STAGEOMGEVING

De afgelopen jaren hebben middelbare scholen succesvol geëxperimenteerd met dergelijke stages. Over het algemeen beperkten die projecten zich tot zorg- en cultuurstellingen. Het Nederlands Instituut voor Sport en Bewegen (NISB) realiseerde zich dat er nóg een sector is die voor maatschappelijke stages in aanmerking komt: de sport. Met ruim één miljoen vrijwilligers is de sport de grootste vrijwilligerssector in Nederland. Vooral bij sportverenigingen kunnen scholieren leren wat het betekent om je vrijwillig in te zetten. Bovendien bieden sportverenigingen scholieren de kans zich te oefenen in diverse rollen. Een 16-jarige trainer van pupillen heeft bijvoorbeeld enerzijds te maken met een hoofdtrainer die hem of haar instrueert. Even later staat de pupillentrainer echter op het veld en oefent hij 'gezag' uit op een groep sportertjes. Het ontwikkelen van vaardigheden in die verschillende rollen is leuk én nuttig. Helaas zijn er nog weinig scholen die voor

maatschappelijke stages aan sport denken. Om die optie onder de aandacht te brengen, ging NISB in het schooljaar 2005-2006 met vier middelbare scholen aan de slag. In totaal hebben ruim tweehonderd scholieren van vmbo, havo en vwo via die proefprojecten verschillende soorten sport- en beweegstages gelopen bij onder andere sportverenigingen, basisscholen, welzijnsorganisaties en een betaald voetbalorganisatie. De ervaringen bleken voor alle betrokkenen - scholen, sportorganisaties, vrijwilligerscentrales én scholieren - erg positief.

SPORTSTAGES IN DIVERSE VORMEN EN MATEN

Eén van de voordelen van stages in de sport is dat deze op verschillende manieren kan worden ingevuld. Sportverenigingen liggen als stageomgeving voor de hand, maar er zijn alternatieven. Zo werkten scholieren van het Prisma College in Breda ook voor de plaatselijke beroepsvoetbalclub NAC en waren betrokken bij beweegactiviteiten voor senioren met een beperking. Het Echnaton College in Almere liet scholieren sportactiviteiten begeleiden op basisscholen.

Ook binnen een stageomgeving zijn er keuzes. Zo organiseert iedere sportvereniging in de loop van een seizoen wel toer-

Kiminstructie

FOTO NISB

nooien of jeugdkampen. Dat zijn afgeronde projecten waarvoor binnen een luttel aantal maanden een hoop moet worden gedaan. Scholieren die in zo'n project een rol spelen, werken samen met de rest van de organisatie in een relatief beperkte tijd toe naar een mooi en concreet resultaat. Net zo interessant zijn stages met een wat meer gestructureerd programma. Bijvoorbeeld een heel schooljaar/seizoen lang iedere week een uur training geven aan pupillen. Deze aanpak werd bijvoorbeeld gekozen door leerlingen van de vmbo-sector Zorg en Welzijn van het Fioretti College in Veghel. 'Toen wij met het project 'Maatschappelijke stage in de sport' begonnen, hadden we vooraf wel vraagtekens', vertelt Mark van Knegsel, projectleider maatschappelijke stage van deze school. 'Zouden we alle leerlingen een plek kunnen bieden? In de praktijk viel dat alleszins mee. Vooral als leerlingen zelf ergens op af stappen, krijgen zij bijna nooit nul op het rekest als het om een stageplaats gaat.'

BEGELEIDING CRUCIAAL

Stages zijn leerplekken. Maar enthousiaste scholieren leren snel. Sportverenigingen zullen wat tijd moeten reserveren om stagiaires op gang te helpen, maar plukken daar dan snel de vruchten van. Karin van Lanen van korfbalvereniging Korfrak-

SPORTVERENIGINGEN VORMEN KANSRIJKE EN LEERZAME OMGEVING

kers in Erp, zegt daarover: 'Twee stagiaires zijn bij ons de welken gaan trainen. De eerste vier weken werden zij vanuit de vereniging intensief begeleid. Eerst liepen zij alleen mee, maar in de loop van de tijd namen zij steeds meer over. Na vier weken deden ze het alleen.'

Deze ervaring zegt veel over de motivatie van scholieren. Juist de sport biedt hen een uitdagende omgeving, is ook de ervaring van René Maertens, projectleider maatschappelijke stage van het Echnaton College in Almere: 'Door het levensechte karakter van de stage zijn leerlingen veel meer gemotiveerd om zich in te zetten voor de voorbereiding en uitvoering van de activiteiten. Onze ervaring is ook dat sportverenigingen die inzet van leerlingen enorm waarderen.'

Cruciaal voor een geslaagde stage in de sport blijken heldere afspraken tussen scholen en sportorganisaties. 'Een ideale stage moet bestaan uit een of meer duidelijke en afgebakende taken', zegt Herman Kruis, projectleider maatschappelijke stage van het Prisma College in Breda. Vrij vertaald: gebruik stagiaires niet als loopjongens en -meisjes voor allerlei hand- en spandiensten, maar geef ze verantwoordelijkheid. 'Je houdt leerlingen alleen gemotiveerd als ze een duidelijke taak hebben en weten wat ze moeten doen', aldus Kruis.

Als aan deze randvoorwaarden wordt voldaan, is er een wereld te winnen, voor alle betrokken partijen. Dat blijkt ook uit de ervaringen van het Da Vinci College in Leiden. Stagiaires van die school hielden tijdens hun stage een logboekje bij. 'Dat

NISB HELPT SCHOLEN MET HELDER STAPPENPLAN

De ervaringen met maatschappelijke stages in de sport bij vier middelbare scholen zijn door NISB op schrift gesteld in de brochure 'Maatschappelijke stage in de sport'. Deze biedt scholen die ook maatschappelijke stages in de sport ambiëren een handzame leidraad. In vijf heldere stappen wordt beschreven hoe scholen stages bij sportverenigingen kunnen inrichten. Bovendien geeft het NISB veel nuttige tips en aanwijzingen.

Scholen en docenten die beseffen dat er voor scholieren in de sport veel is te leren, kunnen met deze brochure meteen aan het werk.

De brochure 'Maatschappelijke stage in de sport, stappenplan voor scholen in het voortgezet onderwijs' is te bestellen via www.nisb.nl

werd netjes en serieus ingevuld', vertelt Yorick Straub, projectleider van de school. 'Leerlingen konden hierin vooral vaardigheden invullen die zij tijdens de stage wilden leren, zoals zelfstandig werken, omgaan met regels, vragen durven stellen, etc. Achteraf werd die lijst geëvalueerd.'

Op die manier draagt een stage bij aan het bewustzijn van leerlingen over hun eigen vermogens. Dat is erg belangrijke winst; middelbare scholieren moeten tenslotte nog ontdekken en ervaren wat zij willen en kunnen. Een mooi voorbeeld daarvan is de 16-jarige Pebbles, scholiere van het Echnaton College. Zij vertelt: 'Voor mijn maatschappelijke stage heb ik op woensdagmiddagen zwemles gegeven aan kinderen, waarvan ouders de les niet zelf kunnen betalen. Daar heb ik geleerd dat ik lesgeven leuk vind. De stage is afgelopen, maar ik ga nog even door totdat de kinderen hun diploma hebben.' Beter kan niet worden geïllustreerd hoe sport scholieren kan motiveren!

Meer informatie

Carolien Daniëls, carolien.daniels@nisb.nl en Dayenne L'abée, dayenne.labee@nisb.nl, program mamedewerkers Buurt Onderwijs en Sport (NISB)

Advertentie

www.entre-prises.nl

Grootste leverancier van klimwanden en klimgrepen wereldwijd

Speciaal assortiment voor scholen

ENTREPRISES
Climbing Walls

INTERVIEW MET JOS KUSTERS

In een vorig nummer over 'De' sportieve school is de Alliantie School & Sport, samen sterker uitgebreid aan de orde geweest. Die Alliantie is van de grond gekomen en heeft in korte tijd een grote (naams)bekendheid gekregen. Niet in de laatste plaats door de man die leiding geeft aan de Alliantie. Tijd voor een gesprek.

Door: Hans Dijkhoff

Jos Kusters is de programmadirecteur van de Alliantie School & Sport, samen sterker OCW, NOC*NSF, VWS en heeft in die hoedanigheid in één jaar ruim 70.000 km gereden om de boodschap dat in 2010 op 90% van alle scholen op vijf dagen in de week een sport- en beweegaanbod moet zijn gerealiseerd i.s.m. sportverenigingen, te verkondigen.

Waar komt die beweegdrang vandaan?

'Dat zat er al in vanaf het begin. Op de basisschool kreeg ik les van mijn 'gewone' juf of meester. Ik weet nog goed dat zij nooit een trainingspak aanhadden en zelden meededen of iets voordeden. Heel veel tikspelletjes, trefbal en estafettevormpjes (ging wel eens vervelen). Ik was (ben) gek op sport dus kon me tijdens de LO-lessen op het voortgezet onderwijs helemaal uitleven. Alhoewel, er waren ook docenten LO die meer uitlegden en organisatorisch de zaken wilde regelen in plaats van ons lekker laten bewegen. Je kwam helaas niet altijd steen kapot uit de gymzaal. Daarom gingen we ook vaak direct na school nog een balletje trappen, meestal nog in onze schoolkleden tot grote ergernis van mijn moeder! Wat ik ook niet prettig vond was dat menig gymdocent z'n standaard methodiek afdraaide; er was geen differentiatie voor leerlingen die al iets beheersten en kinderen die het nog moesten aanleren. Aan de andere kant waren de gymdocenten altijd mijn favoriete leraren (ik besef me dat ik geen enkele gymjuf heb gehad, een gemis!) en kwam ik thuis met enthousiaste verhalen over wat ik had geleerd. Vanaf mijn dertiende/veertiende wist ik dan ook zeker dat ik gymleraar wilde worden. Sportdagen vond ik altijd super met name vanwege het competitieve element tegen andere klassen! Op het eind van de middelbare school werd wel eens een extra sportactiviteit georganiseerd zoals langlaufen in de Ardennen, dat was wel heel bijzonder. Een aantal gymdocenten van vroeger ontmoet ik nog wel eens zoals Jan Bovend'eerd (begin jaren '70 herinner ik me had hij een volledig paars trainingspak!), ik geniet van hun niet aflatende enthousiasme voor het vak en heb daar veel waardering voor.

'Vanwege het werk van mijn vader zijn we in mijn jeugd zo'n

zes keer verhuisd. Zo heb ik bijvoorbeeld in Maastricht, Wassenaar, Assen, Sittard maar ook in Paramaribo op school gezeten. Uiteindelijk ben ik in 1975 op de ALO Tilburg terechtgekomen. Na vier jaar afgestudeerd (wat een wereld tijd!) ben ik bij de landmacht sportinstructeur geweest en daarna mijn eerste baan op het ITO in Ossendrecht (dertien uur) en de MTS in Breda (twee uur per week!). In 1982 als leraar LO aangesteld bij Fontys Hogescholen in Eindhoven o.a. aan de afdeling Bedrijfskunde, een fantastische baan in een super luxe accommodatie. In 1991 overgestapt naar de opleiding SPECO in Tilburg en daar o.a. Management en Organisatie gedoceerd en in 1996 naar de Fontys Sporthogeschool ('mijn' oude ALO-opleiding en voormalige docenten: dat was van beide kanten even wennen!) o.a. als manager marktgerichte taken en plaatsvervangend directeur. In 2001 Fontys na negentien jaar vaarwel gezegd en directeur van de Zwembond (KNZB) geworden (een echte 'wereldbaan') en nu sinds november 2005 de zeer uitdagende klus bij de Alliantie. Ondertussen ben ik ook zo'n 23 jaar volleybaltrainer geweest, docent aan de B- en C-opleiding NeVoBo en heb ik een universitaire managementopleiding afgerond.'

Wat was uw favoriete onderdeel?

'Sport is altijd nummer één geweest en ben dan ook lid geweest van talloze verenigingen op het gebied van judo, hockey, voetbal, tennis, zwemmen en volleybal. Ik was nergens echt heel goed in maar meer een allrounder met een enorme hekel aan hardlopen (nog steeds)!'

Kunt u zich nog een grappig voorval herinneren?

'Toen ik negen was heb ik tegen Olympisch kampioen Anton

Geesink gejudood. Wat een beleving als jochie tegen zo'n gigantische reus te mogen judoën! Op een gegeven moment had ik (waarschijnlijk met medewerking van hem) één been te pakken en probeerde ik met alle macht zijn andere been onderuit te halen; kansloos! Hij tilde me ineens op en ik landde na een enorme zwaai door de lucht op de mat. Gelukkig ging hij niet verder met een houdgreep! Later in de kleedkamer heb ik een kwartier naar hem zitten staren; ik kon geen woord uitbrengen.'

Doet u nog aan sport?

'Ik tennis minimaal één keer per week, af en toe eens skeeleren, schaatsen of mountainbiken, in de winter skiën en in de zomer watersporten: zeilen, surfen, waterskiën, wakeboarden, etc.'

Kunt u uitleggen wat het belang van de Alliantie is?

'In het algemeen jongeren stimuleren tot een levenlang sporten en bewegen. Specifiek het combineren van scholen en sportverenigingen zodat de leerling profiteert (vijf dagen de mogelijkheid hebben om te sporten binnen- en buitenschools), de school profiteert (het schoolklimaat verbetert en daarmee de sociale cohesie, sociale vaardigheden, voorkomen leerlingenuitval, schoolprestaties, vitaal burgerschap, etc.), de sportvereniging (professionalisering en ledenwinst) én de samenleving profiteert van de samenwerking (naschoolse opvang, jeugdzorg, gezondheid en integratie).'

Wat is het belangrijkste dat nodig is om de doelen van de Alliantie te kunnen verwezenlijken?

'Professionals! Goed opgeleide hbo- en mbo-professionals maken het verschil. Zij kunnen voor alle leerlingen in het PO, VO én mbo goede programma's ontwikkelen en aanbieden, zij kunnen leerlingen deskundig begeleiden en stimuleren, een kwaliteitsimpuls betekenen voor het bewegingsonderwijs PO en zij kunnen de sportverenigingen ondersteunen. Om deze professionals te kunnen aanstellen is in ieder geval een struc-

turele investering noodzakelijk vanuit de rijksoverheid. Aanvullend aan deze investering dienen scholen, sportbonden, verenigingen (ook op het gebied van vernieuwd sportaanbod) en gemeenten (voornamelijk op het gebied van moderne sportaccommodaties) een bijdrage te leveren.'

Wat vindt u het belang van bewegen op school?

'Lichamelijke opvoeding binnenschools aangeboden door deskundige professionals is de basis voor een levenlang sport en bewegen in combinatie met een buitenschools modern laagdrempelig en gevarieerd sport- en beweegaanbod met de sportvereniging. Het belang van bewegen op school is evident en door vele onderzoeken aangetoond. Naast de intrinsieke waarde plezier in sport en bewegen levert bewegen een belangrijke bijdrage aan de gezondheid, het ontwikkelen van sociale vaardigheden en een bijdrage aan het oplossen van maatschappelijke thema's.'

Hoe ziet u de rol van de leerlingen tegenwoordig?

'Leerlingen moeten deskundig worden begeleid in hun eerste stappen naar bewegen en sport en tevens in de gelegenheid worden gesteld van een breed beweeg- en sportaanbod gebruik te maken. Zij moeten bewegen en sport als vanzelfspre-

JONGEREN STIMULEREN TOT EEN LEVENLANG SPORTEN EN BEWEGEN

kend (gaan) ervaren. In dat uitgebreide programma moeten ze leren eigen keuzes te maken op welke wijze zij daar invulling aan geven. Sterker nog: zij kunnen een essentiële bijdrage leveren door mee te praten over de inhoudelijke programma's en daarin ook organisatorisch te participeren. Daarnaast leven jongeren in een 'zap cultuur' waarin ze flexibel willen zijn in hun sportkeuze en zoeken ze naar communities: groepen jongeren met dezelfde interesses die daarover veel met elkaar communiceren. Sport- en beweegprogramma's moeten daarop aansluiten.'

Wilt u nog iets kwijt?

'Ik begrijp dat sommige docenten lichamelijke opvoeding behoudend reageren op de Alliantie, in de afgelopen decennia is er natuurlijk ook een en ander gebeurd op dit vlak. Sommigen zien het wellicht als bedreiging; anderen denken 'daar hebben we weer zo'n hype'. Gelukkig zien zeer velen met mij de unieke kansen die dit programma biedt zowel voor het vak LO, als voor scholen en de sportverenigingen maar vooral voor onze jeugd! De tijd is rijp: alle politieke partijen hebben de verbinding onderwijs en sport in de verkiezingsprogramma's opgenomen en er is brede steun van een groot aantal maatschappelijke partijen waaronder de KVLO. Als we eensgezind onze steun aan de Alliantie openlijk uitspreken dan zal de politiek niet om onze mooie ambitie heen kunnen en bereid zijn structureel te investeren in sport en bewegen en dat is winst voor iedereen!'

FOTO: FRANK BARNHOORN

Kinderen en ...

van sportdag tot speelfeest

Auteurs: Roeland Maier,
Carla Wiechers en Joke Wit
Uitgever: Kwintessens
Uitgevers

Pag.: 106, hard cover
eenheidsprijs € 37,50

Het achterblad meldt

In het reguliere bewegingsonderwijs, maar ook tijdens sport- en speldagen, komen nog steeds veel spelelementen voor die een negatieve uitwerking hebben op veel kinderen. Kinderen die 'af' zijn worden aan de kant gezet. Zij mogen dan verder naar de kinderen kijken die wél weten hoe het moet. Terwijl deze kinderen eigenlijk meer oefening nodig zouden hebben dan de kinderen die al van nature goed zijn in sport en spel.

Kinderen die zo worden buitengesloten, raken hun plezier in het spel kwijt en willen niet meer meedoen. Ook het vaak sterke accent op competentie heeft juist bij die kinderen vaak een negatieve uitwerking op de ontwikkeling van hun zelfbeeld.

Maar het kan ook anders!

In dit boek komen de alternatieven aan de orde. Aan de hand van concrete voorbeelden laten we zien dat bewegingsonderwijs, sport-

en speldagen voor alle kinderen een groot plezier kunnen vormen. Dat kan door de regels van het spel aan te passen, of andere spelen te introduceren waaraan iedereen kan meedoen. Zo worden ook sport- en speldagen voor alle kinderen een speelfeest.

Bespreking

Dit boek geeft tips voor sport- en spel in het weekprogramma:

- vertelt hoe een sport- en speldag te organiseren
- biedt programma's voor zeven kant en klare sport- en speldagen
- plus nog tientallen spelletjes uit verschillende werelddelen!

De schrijvers streven naar een meer sociale, samenspelende aanpak van deze evenementen.

Er wordt gestreefd naar een minimumaantal 'wachterende bewegers'. Jammer dat op de cover van dit, deels geïllustreerde boek, negen kinderen kijken hoe één kind actief beweegt op een skippybal. Een aantal van de beschreven spelletjes is zelf niet erg intensief en zorgt voor wachterende kinderen.

Veel van de beschreven activiteiten zijn, de buitenlandse benaming ten spijt, reeds bekend en gekend vanuit andere publicaties.

Ook qua activiteit kan, de bij de spelen genoemde leeftijd in de praktijk, met name voor de bovenbouwgroepen, wel eens te eenvoudig zijn.

Op bladzijde 87 wordt geadviseerd het spel Aso met vijf of meer meisjes te spelen. Waarom niet met jongens? Voor de 'starters' in het bewegingsonderwijs kan het

een boek zijn met zinvolle ideeën, voor de meer ervaren collega's is de herkenning bijzonder groot. Of de genoemde activiteiten nog goed aanslaan bij onze kinderen, anno 2007, zal per school, per groep goed bekeken moeten worden.

Ton de Ruijter

Sportsociologie;

Het spel en de spelers

Redactie: Paul De Knop,
Bart Vanreusel en
Jeroen Scheerder
Elsevier Gezondheidszorg,
Maarsse, tweede druk
Pag.: 550

Sportsociologie bestaat uit drie delen en een epiloog. Deel 1: Inleiding tot de sportsociologie is nagenoeg gelijk aan dit deel in de eerste druk. Ook voor de epiloog geldt dat. Anders is dit bij deel 2 met betrekking tot sportsociologische issues. In vier hoofdstukken wordt ingegaan op de thema's: sport en samenleving, topsport en breedtesport, lichaamscultuur en sportparticipatie, in- en uitsluiting.

Deel 3: Sportsociologische cases is nieuw in de ordening. De meeste teksten uit dit deel waren in de eerste druk te lezen in het tweede deel, maar er zijn ook een

paar nieuwe situaties uit de praktijk. De titel van het studieboek is gelijk gebleven, de ordening is enigszins anders en er is sprake van een uitbreiding van ruim 100 pagina's. Hoewel de hoofdstukken door verschillende auteurs zijn geschreven, de schrijfstijl en de hoeveelheid bronvermeldingen soms aanzienlijk verschilt, is het boek prettig leesbaar. De auteurs zijn zowel vanuit Vlaanderen als Nederland afkomstig.

In sommige hoofdstukken komt een vergelijking voor tussen situaties in beide buurlanden. Het is interessant te merken dat tussen burens soms al grote verschillen bestaan. Dat heeft met cultuur te maken, maar zeker ook met de overheid. Een mooi voorbeeld is de aandacht voor topsport en breedtesport in beide landen. Nederland heeft zowel relatief als absoluut meer topsporters, een grotere ambitie en meer geld over voor de topsport dan Vlaanderen.

Met zijn 550 pagina's is het boek *Sportsociologie* erg informatief, maar ook een lijvig boekwerk geworden. De lezer raad ik aan het eerste deel met vijf hoofdstukken, waarin sociologische thema's als sociale verandering, structuren, functies en participatie centraal staan, in zijn geheel te bestuderen. Anders is dat voor de hoofdstukken uit de delen 2 en 3. Afhankelijk van de interesse van de lezer kunnen zowel de hoofdstukken als de daarin beschreven teksten afzonderlijk bestudeerd worden. De lezer die geïnteresseerd is in gender en hoe zich dat binnen de sport afspeelt, leest hoofdstuk 9

intensief. Maar voor wie meer geïnteresseerd is in talentontwikkeling en hoe landen het doen bij de Olympische spelen is hoofdstuk 7 zeker de moeite waard.

Het boek is te beschouwen als een encyclopedie waarin het tijdsbeeld van met name de tweede helft van de twintigste eeuw met betrekking tot sport en bewegen vanuit een sociologische invalshoek zorgvuldig wordt neergezet. De aandacht voor de laatste ontwikkelingen, die in de 21^e eeuw, is nog relatief gering, maar deze eeuw is natuurlijk ook nog jong. In dit kader is het wel jammer dat *Sportsociologie* geen nieuwe epiloog heeft gekregen, waarin een schets gemaakt wordt voor de komende jaren. Voor wie van lezen en beschouwen houdt en geïnteresseerd is om vanuit meerdere invalshoeken sport, bewegingscultuur en de samenleving te benaderen, een aanrader.

Hilde Bax

Stel het kind centraal

Hoogleraar kinderopvang aan de Universiteit van Amsterdam Louis Tavechio vindt de buitenschoolse opvang als opvoedingsomgeving net zo belangrijk als het gezin en het onderwijs. De opvang en zijn medewerkers verdienen meer waardering en professionalisering. Hij pleit voor volwaardige dagarrangementen en doorlopende opvoedingslijnen. *Didactief* maart 2007

Beweging en bewegingsonderwijs bij kinderen met overgewicht

In een artikel van Lars Borghouts wordt ingegaan op het thema overgewicht in relatie tot bewegen en voeding. Enkele conclusies.

- Fysieke inactiviteit speelt hoogstwaarschijnlijk een belangrijke rol bij de toename in overgewicht bij kinderen.
- Het lijkt niet aannemelijk dat kinderen minder zijn gaan sporten ten opzichte van vorige generaties of minder zijn gaan bewegen door computerspelletjes.
- Bewegingsinterventies moeten gericht worden op het leren van een actieve leefstijl.
- De rol van bewegingsonderwijs werkt het beste als onderdeel van een integrale aanpak.
- Uit de beperkte cijfers die er zijn, blijken extra uren 'traditioneel' bewegingsonderwijs een gunstig effect te hebben op overgewicht bij meisjes en hun latere activiteitenpatroon. Maar bij jongens is dit effect niet gevonden.

Voor discussie: www.sports-media.org/nl/artikels/artikel10.htm

Tijdschrift voor Lichamelijke Opvoeding BVLO jan-mrt 2007

Recente uitspraak Plasterk

'Het aanzien van de leerkracht moet veel hoger worden: het accent moet meer op de leerkracht komen te liggen, niet op de managers in het onderwijs. De salarissen van leerkrachten moeten net als de status van hun beroep worden verhoogd.' (minocw.nl)

Kader Primair maart 2007

Effectiveness of a two-year health-related physical education intervention in elementary schools

De Universiteit van Gent evalueerde het effect van een interventie die erop gericht was de 'actieve lestijd' te verhogen in de gymlessen

binnen het primair onderwijs. De inhoud van de lessen werd niet veranderd, maar de instructietijd werd zo kort mogelijk gehouden, er werden kleine groepen gemaakt, meer materialen ter beschikking gesteld, spelregels aangepast zodat zoveel mogelijk kinderen actief mee bleven doen, enz. De tijd die op matig-tot-hoog intensieve inspanning werd doorgebracht steeg van 42 naar 56% in de interventiegroep, en was daarmee significant hoger dan in de controlegroep. *Journal of Teaching in Physical Education*, nr. 26, 2007

Hilde Bax en Lars Borghouts

Advertenties

SKILAND: uw partner voor de leukste wintersportkampen!
Vraag nu de nieuwe folder aan en laat u overtuigen van de prijzen, de mogelijkheden en het enthousiasme!

De voordelen van een schoolskikamp via Skiland:

- voordelige all-in prijs, inclusief skipas, skihuurlen en skiles
- zowel skiën als snowboarden
- volpension accommodatie met leuke avondprogramma's
- de leerling wordt veilig begeleid door ervaren CREW-leden
- prettige open sfeer, duidelijke communicatie
- betrouwbaar en veilig volgens VeBON-voorwaarden

Meer info en foto's vindt u op www.skikamp.nl of www.skiland.eu

Skiland
Postbus 59735
1040 LE Amsterdam
tel: 020-4893818
fax: 020-4893819
info@skikamp.nl
www.skikamp.nl
www.skiland.eu

Groepsreizen voor scholen en bedrijven

Maatwerk
www.grevink.nl
in wintersport

klik op "aktie" voor de nieuwste aanbiedingen.
Verstuur uw offerteaanvraag via de homepage

Voor een offerte of brochure bel:

Tel: 0341-460180

Fax: 0341-431888

Email info@grevink.nl

GREVINK
reizen
wintersportreizen voor groepen!

R
O
G
E
L
E
Z
E
N

EN
VERDER

DE SCHOLENTRIATLON IN AUGUSTUS 2007!

Hierbij nodigen we docenten LO van harte uit om met leerlingen van hun school deel te nemen aan de Scholentriathlon op 24 augustus 2007 (dus in het volgende schooljaar). **Door: Maarten Massink**

WAT IS DE SCHOLENTRIATLON?

Dit kalenderjaar is er weer een scholentriathlon op 24 augustus 2007. De start zal zijn om 15.30 uur. Dit is de vrijdag voor de grote Holland Triathlon in Almere Haven. Scholieren mogen gebruik maken van dit officiële parcours. De afstanden zijn aangepast zodat het voor leerlingen uit het voortgezet onderwijs een leuke uitdaging is om mee te doen. De afstanden zijn: 400 m zwemmen in buitenwater (de havenkom in Almere Haven), 18 km fietsen en 4 km hardlopen (Gooimeerdijk). Het parcours is volledig beveiligd door duikers en posten van de organisatie van de grote Holland Triathlon. Het evenement wordt ondersteund door de Koninklijke Landmacht afdeling banenwinkel.

FOTO: ANITA RIEMERSMA

Start en finish in de havenkom van Almere Haven

WAAROM Zouden DE LEERLINGEN MEEDOEN?

De motivatie om mee te doen kan zijn om te strijden met de snelsten. Maar het volhouden en/of een persoonlijk record neerzetten kan ook de uitdaging zijn. Hoe dan ook er is voor iedere deelnemer na afloop waardering in de vorm van een medaille en een t-shirt en een uitnodiging 's avonds voor een gratis atletenbuffet op de boot die in de havenkom ligt. *Dit alles geheel gratis!* Verder is er een prijs te verdienen voor de

FOTO: ANITA RIEMERSMA

Winnaars 2006: Het Bakenpark Lyceum

school met de tien snelste deelnemers. Deze schooltijd (10 x de tijd van een 1/10^e triathlon) is leuk te vergelijken met de tijden van de grote triathlon een dag later. Het is ook mogelijk met slechts enkele leerlingen in te schrijven in het individuele klassement.

WAT ZIJN DE VOORWAARDEN?

Er zijn aan de inschrijving en deelname enkele voorwaarden verbonden die u kunt lezen in de begeleidende brief op de site: www.scholentriathlon.nl.

HOE KUN JE LEERLINGEN INSCHRIJVEN?

De belangstelling voor dit zomerspektakel groeit. Er zijn steeds meer scholen die inschrijven. Heeft u belangstelling dan kunt u een inschrijfformulier downloaden en flyers en posters, die deze Scholentriathlon aankondigen, gratis bestellen via het besteladres op de genoemde website. Maak gebruik van deze fantastische kans en uitdaging voor de sportieve scholier en school!

Organisatie: Stichting Holland Triathlon, Koninklijke Landmacht afdeling Banenwinkel en de scholen: OSG Echnaton en OSG de Meergronden.

Correspondentie: m.massink1@chello.nl

R AFDelingen

GROEPING THOMAS

Op 14 december 2007 vindt de 40ste THOMAS-Oriëntatiedag plaats. Dit is een gedenkwaardige dag en daarom wil de organisatiecommissie aan een aantal aspecten uit het vakgebied extra aandacht schenken. We nodigen alle collega's uit om onder het motto 'KIJK EENS HOE WIJ HET DOEN' ontwikkelingen en activiteiten zoals die op jullie diverse scholen plaatsvinden, in de vorm van een presentatie of een workshop onder de aandacht van de deelnemers en bezoekers van de Oriëntatiedag te brengen. Je kunt je belangstelling hiervoor kenbaar maken aan: Gé Doorenbosch, Tamboerstraat 12, 5525 BV Duizel, tel.: 049 733 6445 / 06 5115 1725 e-mail: gede46@hotmail.com

IJMOND

Nieuw adres penningmeester
Peter Appel, Baanstraat 37a,
1941 CE Beverwijk.

Clinic wandklimmen en jaarvergadering

Datum: maandag 4 juni
Tijd: 17.00 - 22.00 uur
Plaats: Vellesan Lyceum (hoofdgebouw) te IJmuiden
Aanmelden: peter_appel@hotmail.com

DE NOORDER

3-3 Beachvolleybaltoernooi

Datum: donderdag 14 juni
Tijd 19.00 - 21.00 uur
Plaats: BeachLimits, te Groningen
Aanmelden: Eric van Dok, tel.: 06 4463 2624 e-mail: evandok@mondriaan.nl

Nieuw bestuurslid

Ypie de Boer,
Verzetstrijderslaan 148,
9727 CJ Groningen,
tel.: 050 360 1177,
e-mail: ypiedeboer@hetnet.nl

ACTIE NIEUW bij SIDIK

Heeft u iets te vieren ...?
Jubileum, Sportdag of Slotfeest

Wij hebben voor u de materialen SUPERCOOL ... Click & Go !

Huur nu onze AIRFUN AANHANGER met VIER artikelen voor slechts € 250 CLICK & GO

**Springkussen of Klimwand
Tumblingbaan of Airvlak
Flikflakker of Creaqbus
Bobslee of Doelschietwand**
Bel voor Info: 0348-444879
of bel SIDIK: 0566-625700

Stiller Sporten...? Het kan!

- Gehoorverlies
- Oorsuizen
- Hoofdpijn
- Vermoeidheid
- Stemproblemen

zijn het gevolg van lawaai en nagalm in de sportzaal waar u les geeft!

Vraag ons om een vrijblijvend advies, geluidsmetingen en/of een oplossingsvoorstel.

Want uw gehoor moet nog een tijd mee!

Sportzalen met akoestische plafond- en wandpanelen van Ecophon

Lawaai bestrijding b.v.
Initiatiefnemer van
www.Stille-Sportzaal.nl

Biezeveld 3
5531 BX Bladel
Tel.: 0497 - 387 005
Fax: 0497 - 387 528
info@acour.com
www.acour.com

TRENOMAT SCHEIDINGSWANDEN

De jongste generatie zaalscheidingen

Trenomat Acoustic ®

- Geluidsreductie en geluidsabsorptie in alle zaaldelen door akoestisch wandmateriaal!
- Ook voor renovatie en verbeteren van de akoestiek in bestaande accommodaties!

TRENOMAT

DE GRAAF EN VAN STIJN BV

De Graaf en van Stijn BV
Postbus 32
2420 AA Nieuwkoop
Tel: (0172) 57 97 20
Fax: (0172) 57 26 70
www.trenomat.nl
info@trenomat.nl

Al 40 jaar gespecialiseerd in nieuwbouw & onderhoud

WIJZIGING HUISHOUDELIJK REGLEMENT KANDIDAAT-LEDEN

Het hoofdbestuur stelt voor om personen die een studie volgen die resulteert in een diploma op grond waarvan zij benoembaar zijn in een onderwijsgeven- de c.q. onderwijsondersteunende functie op het gebied van de lichamelijke opvoeding toe te laten als kandidaat-lid. Dit betekent dat ook personen die geen dagstudie volgen (leergang bewegingsonder- wijs via pabo) en personen die een onderwijsonder- steunende opleiding (mbo) volgen kandidaat-lid kunnen worden. Tevens zijn er enkele tekstuele wij- zingen; assistent en instructeur lichamelijke opvoeding wordt vervangen door onderwijsonder- steunende functie. Vanaf 2001 kunnen bezitters van een diploma mbo die op grond daarvan benoembaar zijn in een onderwijsondersteunende functie op het gebied van de lichamelijke opvoeding al lid worden. De KVLO wil een beroeps- en vakinhoudelijke vere- niging zijn voor alle functies in het bewegingsonder- wijs. Het voorstel wordt op de ALV tijdens de voor- jaarsvergadering van 25 mei in stemming gebracht. De volledige tekst staat op www.kvlo.nl.

VERVROEGDE EVALUATIE POSTINITIËLE LEERGANG BEWEGINGSONDERWIJS PABO

De evaluatie van de leergang vakbekwaamheid bewegingsonderwijs via pabo, die gepland stond in het najaar 2007, vindt op verzoek van de Tweede Kamer versneld plaats. Aanleiding is de onrust op scholen en bij pabo-abituriënten over het feit dat ze niet meer bevoegd zijn voor groep 3 t/m 8. Doel van de evaluatie is te onderzoeken in hoeverre het ver- eiste kennis- en vaardigheidsniveau van de leergang voor de cursisten te zwaar is, met name of en in welke mate de omvang en de studiebelasting voor beginnende leraren een belemmering vormt. Tevens moet onderzocht worden in hoeverre de beperkte inzetbaarheid kan leiden tot problemen op de arbeidsmarkt en tot praktische problemen op scho- len. De opdracht voor deze evaluatie is door OCV verstrekt aan het LOBO (Landelijk Overleg Leraren- opleidingen Basisonderwijs). De KVLO, die in de per- soon van ondergetekende deel uitmaakt van een begeleidingscommissie, heeft ernstige twijfels bij de

wijze waarop deze evaluatie ter hand wordt genomen: de expertise van deskundigen wordt niet serieus ingezet, de onafhankelijkheid is in het geding, de onderzoeksvraagstel- ling is suggestief gesteld. De uitslag lijkt bij voorbaat vast te staan: vermindering omvang leergang en als minor laten indalen in de Pabo. Het hoofdbestuur heeft minister Plasterk en staatssecretaris Dijkma per brief verzocht één en ander te mogen toelichten. Zie ook de eerste pagina.

HANDHAVING UREN LICHAMELIJKE OPVOEDING VO

Het hoofdbestuur van de KVLO maakt zich in toenemende mate zorgen over de wijze waarop scholen omgaan met de nieuwe wettelijke urenborging voor lichamelijke opvoeding. Vanaf augustus 2006 hebben 150 docenten LO zich tot het bureau van de KVLO gewend omdat er plannen liggen of (inmiddels) geëffectueerd zijn om het aantal uren LO te gaan verminderen. De adviespunten voortgezet onderwijs en schoolmanagers VO leggen in hun voorlichting naar scholen het accent op het feit dat het inrichtingsbesluit is vervallen. Het nieuwe artikel 6 d WVO zou - in hun optiek - alleen rege- len hoe LO vormgegeven moet worden maar niet hoeveel uur er gegeven moet worden. Het hoofdbestuur heeft staatssecre- taris Van Bijsterveldt in een brief hiervan op de hoogte gesteld en dringend verzocht om op korte termijn de autonomie van scholen in te kaderen, betere voorlichting te geven en de inspectie opdracht te geven de onderwijstijd voor LO, peilda- tum 1 augustus 2005, te controleren. De volledige brief staat op www.kvlo.nl

NETWERK ONDERBOUW VOORTGEZET ONDERWIJS

Op 29 mei van 14.30 tot 18.30 uur presenteert het netwerk onderbouw VO op CSG Het Streek te Ede haar eerste vakover- schrijdende project 'Oriënteringslopen met GPS' (praktijkge- deelte). Aansluitend wordt het project inhoudelijk gekoppeld aan het nieuwe *Basisdocument Bewegingsonderwijs onder- bouw VO* (theoriegedeelte). Het netwerk krijgt na de zomer- vakantie een vervolg. Geïnteresseerden voor deze bijeen- komst en het netwerk kunnen zich tot 22 mei aanmelden bij corry.dijkstra@kvlo.nl. (kosten € 20,- pp)

ONTMOETINGSVONDEN VOOR JONGE LERAREN LO

De KVLO organiseert gratis ontmoetingsavonden voor jonge leraren LO die maximaal drie jaar ervaring hebben in het onderwijs. De bijeenkomst staat in het licht van het uitwis- sen van ervaringen, elkaar ontmoeten, vragen over rechtsposi- tionele zaken en lesgeef 'ABC-tjes' door een senior leraar. Tijdens de bijeenkomst zal tevens het traject Begeleide Intervisie worden geïntroduceerd. Hierbij gaat het om per- soonlijke groei en ontwikkeling voor het beroepsmatig functi- oneren. De eerste bijeenkomsten vinden in mei plaats in Weert, Nieuw Vennep, Drachten en Oosterhout. In het najaar volgen bijeenkomsten in de andere regio's. Jonge docenten worden persoonlijk per brief benaderd. Voor meer informatie: donkoehorst@kvlohaarlem.nl of hilde.bax@kvlo.nl.

Brezo Kampen

levert / bedrukt / borduurt

sportkleding sweaters / t-shirts

met uw schoollogo

Haatlanderdijk 22, 8263 AR Kampen
Tel. 038 - 333 15 35 / Fax 038 - 333 10 91
E-mail: brezo@hetnet.nl / Website: www.brezo.nl

Wintersporten met school?

- > Verzorgde reizen naar alle wintersportlanden
- > Van eenvoudig tot luxe
- > Wintersport als werkweek!
- > Het gehele jaar door
- > Vanaf 15 tot 300 personen
- > Vrijplaatsen voor de begeleiders
- > Aandacht voor al uw wensen
- > Ook voor stedenreizen!
- > 25 jaar ervaring!

G2 REIZEN Bel vandaag nog: 0341-460812
Internet: www.g2-reizen.nl

De Groepsreizen Specialist

De grote gratis! catalogus

SPORT-THIEME 2007

- Exclusieve producten uitsluitend bij **SPORT-THIEME**
- Meer dan 10.000 artikelen
- 14 dagen teruggavenrecht
- Lage verzendkosten

Haast 300 pagina's!

Schoolsport - Sport in verenigingen - Fitness - Therapie
0297-807877 - www.sport-thieme.nl

Nu bestellen: 0297-807877

SPORT-THIEME

Schoolsport - Sport in verenigingen - Fitness - Therapie
Sport-Thieme bv - 3641 RP Mijdrecht - www.sport-thieme.nl
Telefoon: 0297-807877 - Fax: 0297-807878 - info@sport-thieme.nl

Zwerfsport:

Dé specialist in actieve werkweken!

Kijk nu op onze **VERNIEUWDE** website voor:

- Schoolskireizen in Oostenrijk en Frankrijk
- Zeilkampen in Nederland en actieve werkweken in Nederland of België
- Actieve werkweken elders in Europa

Contactgegevens Zwerfsport:

Tel: +31 (0) 23-56 28 370
Fax: +31 (0) 23-56 52 986
E-mail: info@zwerfsport.nl

WATERSPORT

Zeilen, golfsurfen, raften en meer!
Werkweken met avontuur, actie, spanning en het verleggen van grenzen!

Vanaf: € 39,- per leerling

Informeer naar de mogelijkheden

OUTDOOR

Nederland? Belgische Ardennen? Georges du Verdon? Of bijvoorbeeld Slovenië?

Kies uw perfecte uitvalsbasis dichtbij huis of verder weg voor uw werkweek!

Vanaf: € 89,- per leerling

Informeer naar de mogelijkheden

WINTERSPORT

NIEUW in ons aanbod: Schoolskireizen in Oostenrijk en Frankrijk...

Vanaf: € 239,- per leerling

Informeer naar de mogelijkheden

Waardevolle programma's door intensieve begeleiding en betrokkenheid van instructeurs is waar Zwerfsport Outdoor belang aan hecht!

Kijk snel voor **gratis kennismakingsweekend** op www.zwerfsport.nl

ZWERFSPORT OUTDOOR

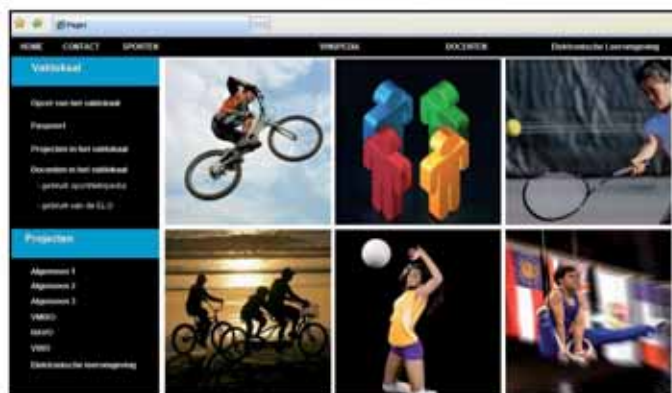
**mis het
niet!!!**

WORKSHOP

dinsdag 5 juni, Peellandcollege Deurne
lichamelijke opvoeding.vaklokaal.nl

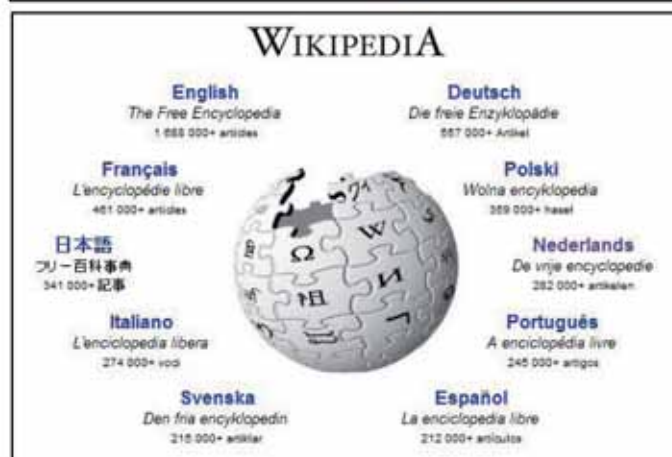
**Peellandcollege
Deurne**

Een workshop met veel invalshoeken.

Programma

12:00 – 12:30: ontvangst en een inleiding over de nieuwe onderwijsontwikkelingen, **Herman Rotting**
 12:30 – 13:30: eten met een show van **Rinus Pecht** met de Peellandjumpers & bezoek nieuwe school
 13:30 – 14:00: algemene introductie, **Kasper Boon**
 14:00 – 14:30: gebruik van Wikipedia, YouTube en de elektronische leeromgeving
 14:30 – 15:00: gebruik video en de site, **Mario Elbers**
 15:00 – 16:00: hands on experience + discussie
 16:00 – 16:05: sluiting

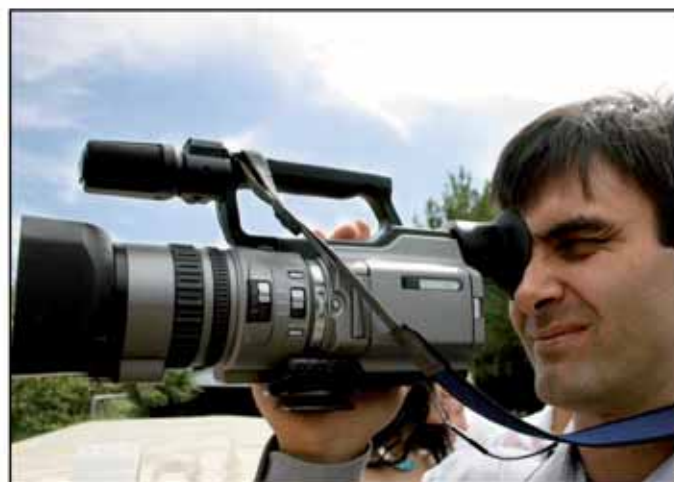

De nieuwe opzet van het onderwijs

In de workshop wordt aangegeven hoe de site op het nieuwe onderwijs inspeelt. Als voorbeeld: bij elk project is één van de gezichtspunten; bewegen beleven, bewegen verbeteren, gezond bewegen of bewegen regelen opgenomen.

Wikipedia

In de workshop wordt getoond hoe men zelf artikelen aan Wikipedia kan toevoegen. De klapper bevat een uitgebreide handleiding over Wikipedia. Wikipedia is in **vaklokaal** geïntegreerd. Daarnaast zijn ook video-impressies en zelfs tientallen video-cursussen voor bepaalde sporten in **vaklokaal** opgenomen. Meer weten...? Bezoek de workshop!

Maak zelf videofilms en plaats die op het net

Iedere school beschikt wel over een videocamera. Een opname is zo geschoten. Maak opnames die boeiend zijn voor de leerlingen en deel die ook met andere docenten. Als u niet wilt dat anderen deze video's zo kunnen bekijken geeft u codes als zoekwoorden mee. Anderen kunnen dan onmogelijk uw video's vinden. Een bekend voorbeeld van een site waarop met video's kan uploaden is YouTube. Deze site is recent door Google voor een recordbedrag opgekocht. De klapper bevat een uitgebreide handleiding hoe u video's kunt maken en uploaden waarbij YouTube als voorbeeld is genomen. Videofragmenten zijn ideaal ter ondersteuning van allerlei sportprojecten. In de workshop wordt getoond hoe een video gemaakt en bewerkt wordt en vervolgens op het web wordt geplaatst.

Wat krijgt iedere deelnemer

Iedere deelnemer aan deze workshop krijgt:

- 1: **klapper** met onder andere een beschrijving hoe men Wikipedia, YouTube (gebruik video) en de elektronische leeromgeving kan gebruiken.
- 2: **5 paspoorten**
- 3: **wachtwoord**, om toegang te krijgen tot alle informatie voor docenten en het kunnen werken met de site,

AS
Albert Sickler

Naam: e-mail:

School/Instelling:

Straat/huisnummer:

Plaats/postcode:

Prijs: 75 euro. Alle deelnemers kunnen zich inschrijven bij het Peellandcollege Deurne via elm@ivo-deurne.nl of via de post. Peellandcollege, Postbus 19, 5750 AA Deurne. Het Peellandcollege zal dan een factuur versturen.